మేరీ కహానీ

ప్రచురణ :
ప్రభాత్ ప్రెస్
మచిలీపట్టణం

ప్రథమ
ముద్రణ

అర్థరూపాయి

1943

ప్రతులకు :
ప్రభాత్ ప్రెస్, మచిలీపట్టణము.

పీఠిక

"మేరీ కహానీ" అని హిందీభాషలో ఈపుస్తకానికి పేరు పెట్టడములో గ్రంథకర్తకు హిందీమాధుర్యము తెలిసి ఉండవలె; హిందీ యావద్భారతదేశభాష అనే ఆదరమైనా ఉండవలె. "నాకథ" అనడముకంటె "మేరీ కహానీ" అనడములో వైచిత్ర్యము లేకపోలేదు.

ఈపుస్తకములో ఉన్నఘట్టాలు కేవలము ఈకథకుని చర్యలు అనుకోనక్కరలేదు. ఈయన జన్మించినది మొదలు నేటి వరకు జరిగిన ప్రధానాంశాలని భావించగూడదు. లోకయాత్రలో మిత్రులతో గాని తదితరులతో గాని తనకు సమకూడిన కొన్నికొన్ని సన్నివేశాలను రచయిత రమణీయముగా వర్ణించాడు. అవి అన్నీ సముచితములని కాని సార్థకములని కాని సమాలోచన చెయ్యవలసినపని లేదు. "నాకథ" అని గ్రంథనామముంచి ఈయన తనచరిత్ర సమగ్రముగా లిఖించలేదే అని వైముఖ్యము చెందగూడదు.

స్వీయచరిత్రలు వ్రాసి ప్రకటించేవారు సంపూర్ణసత్యాన్ని ప్రదర్శించలేరు. 'రూసో' మొదలయిన పాశ్చాత్యులు బట్టబయలుగా తమ సంగతులు ప్రపంచానికి ప్రకటించారని ప్రసిద్ధి. సూక్ష్మముగా చూస్తే ఆ రచనలలో కొన్ని యథార్థాలు అంతర్ధానమయినట్లు అవగతమవుతుంది. కొన్నికొన్ని సన్నివేశాలలో ఆత్మనింద అగుపడినా కడకు గ్రంథకర్తకే ఏదో విధముగా ఇంతో అంతో ఉత్కర్షహేతువు

అవుతూ ఉంటుంది. ఆరోగ్యము కలిగినవిచక్షణుడు తనకు ఉత్కృష్టాపాదకాలు కాకపోయినా కొన్నిచిత్రచర్యలు చిత్రిస్తాడు. ఈగ్రంథకర్తకూడా అలాచెయ్యగలిగినాడు.

ముఖ్యముగా మునిమాణిక్యము హాస్యప్రియుడు, ఆరోగ్యవంతుడు. అందుచేతనే తాను చిత్తు అయిపోన ఘట్టాలను కూడా గట్టిగా వర్ణిస్తాడు.

పురాణాలు తాత్పర్యార్థప్రతిపాదకాలు. ఆయాకథలలో సన్నివేశాలు, సంఘటనలు, సత్యముగా జరిగినవని విశ్వసించనక్కరలేదు. ఒక్కొక్కకథ గాని, ఉపాఖ్యానము గాని, చదివినా, విన్నా, చివరకు తేలేఫలితమే ప్రధానము, "మేరీకహానీ"లో ఘట్టాలుకూడా తాత్పర్యార్థప్రతిపాదకాలు అంటే ప్రత్యవాయము లేదు. అలా అన్నప్పుడు అందులో విషయాలు అసలు జరగలేదని, కేవలకల్పితాలనీ భావించకూడదు. ఒక్కొక్కసన్నివేశము యథాతథముగా జరిగి ఉండవచ్చును. ఇంకొకఘట్టము కేవలము ఊహాజనితము కావచ్చును, మరొకస్థలములో కల్పనా, ఘటనా తిలతండులవత్ మిశ్రీకృతము కావచ్చు. సత్యార్థముకన్న సంభావనా విగ్రహము లేకుండా సారస్యము జాలువారితే, రసికులు రమ్యమే అంటే చాలదా?

ఇందులో సందర్భాలు ఈప్రకారముగా నడవలేదని యథార్థవాదులు అన్నా నష్టము లేదు. వర్ణితవిషయాలూ, వాక్యాలూ ఆయావ్యక్తుల స్వభావాలకు సంకేతముగా ఉంటేన[illegible]తుంది. GOETHE మహాకవి స్వీయచరిత్రకు POETRY AND TRUTH అని పేరు పెట్టినాడు. ఆయన యథా

ర్థవాది, కాబట్టే చిరకాలముకిందటి ఘటనలు స్మరణకు తెచ్చుకొని వ్రాసినప్పుడు ఎంతసత్యము ఎంత రంజనము సమ్మిశ్రితా లయినవో నిర్ణయించుకో లేక గ్రంథానికి ఆనామము ఉంచినాడు.

మునిమాణిక్యం రచనలు ముద్దుముద్దుగా ఉంటవి. అత్యంత గంభీరవిషయములో నయినా హాసరేఖ మోసు లెత్తుతూ ఉంటుంది. చింతాక్రాంతస్థితిలో కూడా చిరునవ్వు చెల రేగుతూ ఉంటుంది. "నవ్వు నాలు గందాల చెరుపు" అనే లోకోక్తిని ఈయన ఉల్టా పల్టీ కొట్టించాడు.

నిత్యకృత్యాలను నిపుణముగా నిరూపించి, సామాన్యసంసా రాలలో ఉండేస్వారస్యాలను కొల్లబెట్టిన సిద్ధహస్తుడు శ్రీ మునిమాణిక్యం. ఈయనలేఖిని వివిధగతులలో వెసుతూ ఉం టుంది. సామాన్యవిషయము చెప్పినా, నడుమనడుమ నవ్విస్తూ ఉన్నా, జీవితములో గభీరసత్యాలను కాంతాసమ్మతము కొంతవరకు ఈకథకుడు విధిస్తాడు. ఈయనరచనల జుగుప్సాకరాలు, అశ్లీలాలు, అమంగళకరాలు, అశ్రేత రాలు లేవు.

ఇతి శివమ్!

సాహితీ సమితి
జూన్ ౧౫, ౧౯౪౩ } తల్లావజ్ఝల శివశంకర శాస్త్రి.

"మేరీ కహానీ" అంటే నాకథ. నాకథ రచించేవారు ఎవ్వరూ దొరకక నాసంగతులు నేనే వ్రాసుకొంటున్నాను. నాజీవితంలో కొన్ని సంఘటనలు ఇవి.

— మునిమాణిక్యం నరసింహారావు.

మేరీ కహానీ

1

ఒకమారు. నేను రైల్లో ప్రయాణం చేస్తున్నాను. ఆ పెట్టెలో ఉన్నదల్లా నేనూ, ఇంకొక ఆయన ; కాకపోతే అమూల ఒక ముసలమ్మ కూర్చుని కునికిపాట్లు పడుతూంది. కాసేపు నేను నాలుగుదిక్కులా చూశాను. ఈపెట్టెలో ఇరవై మంది కూర్చోవాలె అనే ప్రకటన నాలుగుసార్లు చదివాను. కన్నడపు అక్షరాలు తెలుగు అక్షరాల్లాగే ఉంటాయని మళ్లీ అనుకొన్నాను. రైలు ఎక్కినప్పుడల్లా అల్లా అనుకొంటూనే ఉంటాను. పైనాకిందా చూశాను. కిటికీలోనుంచి బైటకు తొంగిచూచి చెట్లు పరుగెత్తటం గమనించాను. ఎంత సేపని ఇట్లా కాలం గడపగలను? చివరకు నాపక్కన కూర్చున్న ఆయనవంక చూశాను.

ఆయనా నావంక చూచి, " ఏవూరండి మీది? " అని అడిగాడు. నేను చెప్పాను. ఆయ

నది ఏవుూరైంది నాకు చెప్పాడు. అంతటితో సంభాషణ అయిపోయింది. దానితరువాత ఏం జేయాల్సింది తోచలేదు.

ఆయనేదో పుస్తకం చూస్తున్నాడు. "ఏమిటండీ ఆపుస్తకం?" అన్నాను నేను. "ఇది ఆడవాళ్ల పుస్తకం అండి; ఇందులో పొడుపుకథలున్నాయండి" అన్నాడాయన. అక్కడనుంచి కాసేపు పొడుపు కథలమీద ప్రసంగించాను.

"పొడుపుకథలు విజ్ఞాన పేటికలు. తెలుగుతనం ఉంది వాట్లో. తెలుగు నుడికారం తెలుసుకోవాలంటే పొడుపు కథలు చూడాలె. పొద్దుపోటానికి వాటి ప్రయోజనం చెప్పనక్కరనే లేదు. మనస్సుకు ఉత్తేజం కలుగచేసి, ఆనందాన్ని ఇస్తయి" అని చెప్పాను. ఆయనా నాతో ఏకీభవించాడు.

అయితే మనం ఇద్దరం పొడుపుకథలు వేసుకొందామా అన్నాడాయన. ఎట్లా కాలం గడుస్తుందా అని చూస్తూన్న నేను వెంటనే సరే అన్నాను.

అయితే ఒకటి అన్నాడాయన—"చూడండి కథలు వేసుకొనేప్పుడు పందెంకూడా పెట్టుకొంటే బహుతమాషాగా ఉంటుంది. పట్టుదల వస్తుంది. అది ఉంటేనే ఏఆటలోనైనా ఆనందం—ఏమంటారు?" అన్నాడు—

నిజమే ఆమాట— అందుకని "సరే పందెం పెట్టుకొందాం— రూపాయి రూపాయి పందెం" అన్నాను నేను. "సరే దానికేం కానీండి, మీరు చదువుకొన్నవారు. చప్పున గ్రహించి చెప్పగలరు. నేను చదువుకోలేదు. కాబట్టి పందెం లో మీరు చెప్పింది నేను ఇవ్వలేను" అన్నాడాయన.

"నేను కథ విప్పలేకపోతే రూపాయిఇస్తాను— మీరేమిస్తారు చెప్పండి" అన్నాను. నేను అర్థరూపాయి ఇస్తానన్నాడాయన. బాగానే ఉంది. నేను బియ్యే ప్యాసుఅయి లోకానుభవం కలవాడిని ఆయన పామరుడు. అదీకాక ఆపొడుపు కథల విషయమై నేను ప్రత్యేకం కృషిచేశాను. నాకు ఎన్నోకథలు నోటికివచ్చు. వాటినడక, నిర్మాణం అంతా నాకు తెలుసు. ఈపొడుపుకథల్లో

ఎంత విలువైన విజ్ఞానం మారువడి ఉందో చూపిస్తూ ఒక వ్యాసం ఇంగ్లీషులో వ్రాసి ప్రచురిస్తే ఇతర దేశీయుల్లో కొంతమందికూడా, దాన్ని మెచ్చుకొన్నట్లు నాకు ఉత్తరాలొచ్చినై. అందుకని నేను సరేనని పందానికి ఒప్పుకొన్నాను.

"ముందు నేను పొడుస్తాను. మీరువిప్పండి" అన్నాడాయన. "ఎవరు ముందు వేస్తే ఏముందీ! మీరే ముందు వేయండి పోనీ" అన్నాను నేను. ఆయన తలపైకెత్తి ఆలోచించసాగేడు. ఒక్క నిమిషం నేను ఆయన ముఖంవంకే తదేక దీక్షగా చూస్తూ కూర్చున్నాను. ఆయన ముఖం చిట్లించాడు. ఈయనకు ఏమీరావు! కాబోలు ననుకొని నేను నవ్వుకొన్నాను. ఆయన తన రెండు కళ్లనూ రెండు వేళ్లతో నొక్కుకొని, దీర్ఘనిశ్వాసంచేసి ముక్కును ఆవేళ్లతోనే లాగి నొసలు ఒత్తుకొని నానా అవస్త పడి చివరకు తెప్పరిల్లి, "ఉఁ చూడండి మనిషీకాదు గుర్రంకాదు"...... అని ఆగాడు. నేను "ఇంకెందుకూ, నాకు తెలిసిపోయింది. గ్రీకు పురాణకథలలో సెంటారులు అనేవాళ్ళను వర్ణించారు. వారు అధోభాగంలో అశ్వరూపం. ఊర్ధ్వభాగంలో మానవరూపం" అని పకపకా నవ్వాను.

• • •

ఆయన ముఖం చిట్లించుకొని "అది కాదండీ నేను చెప్పేది మీరు సాంతం వినకుండా చెప్పేస్తే ఎట్లా?"- అన్నాడు. "చిత్తం చెప్పండి. కొసంటా చెప్పండి" అని అంటూ ఆయనకు మరింత దగ్గర సాగా జరిగి కూర్చుని, ఇందాకటికంటే ఎక్కువ శ్రద్ధగా వింటానికి తయారైనాను.

"మనిషీ కాదు, గుర్రమూ కాదు— ఒక్కటే కన్ను— మూడే కాళ్ళు" ఏమిటో చెప్పండి అన్నాడు—

గ్రీకు కథల్లో ఒక కన్ను ఉన్నది సైక్లోప్సు- కాని వాడికి రెండు కాళ్ళు— మూడు కాళ్లున్న జంతువగాని, మనిషిగాని ఎక్కడా ఉన్నట్లులేదు. కల్పితమైనా అట్లాంటి కల్పిత మృగాన్ని ఏకథలో నైనా వర్ణించారా అని చూస్తే నాఊహకు ఏమీ తోచలేదు. అదే నేను మొదటిసారి కథ విప్పలేక ఓడిపోవటం! నాకు పొడుపు కథల్లో ఇంతపాండిత్యమూ ఉండి చివరకు ఓడిపోవాల్సి వచ్చిందే అని విచారం వేసింది. పర్సుతీసి రూపాయి బల్లమీద పెట్టి— "నేను చెప్పలేను.. ఓడిపోయినాను. రూపాయి తీసుకోండి" అన్నాను.

• • •

ఆయన రూపాయి తీసికొని ఒకసారి మోగించి చూచి మెదలకుండా జేబులో వేసుకొన్నాడు—"అదేమిటండోయ్! మీరు కథ విప్పాలె. నేను చెప్పలేకపోయినపుడు" అన్నాను.

ఆయన పర్సు తీసి ఒక అర్ధరూపాయి బిళ్ళ నాముందు పెడుతూ, "నాకుమటుకు తెలిసేడ్సింది చెపటానికి!— చెప్పలేను. నేనూ ఓడిపోయినాను. అర్ధరూపాయి తీసుకోండి" అంటూ ఆయన సంచి చేతికి తగిలించుకొని గొడుగు చంకలో పెట్టుకొని దిగిపోయినాడు.

2

నాటకంలో వేషం వేద్దామని నాకు ఎన్నాళ్ళ నుంచో సరదా— స్కూలుమాస్టరీ, యాక్టింగు లాంటిదేనని నాఉద్దేశం— ఇద్దరికీకూడా వేషం వేసుకోవలసిన అవసరం ఉంది. చినిగిపోయిన పాత కోటూ, మాసిన తలగుడ్డతో మాస్టరు తయారవుతాడు— విగ్గువేసుకొని చమికీకోటు తగిలించుకొని ఆయన తయారవుతాడు. ఇద్దరికీకూడా ఒక సమాజంముందు తమ నిర్వహించవలసిన బాధ్యత ఉంది. క్లాసులో కుర్రవాళ్ళని మాట్లాడకుండా వినేటట్టు చేయాలిసిన బాధ్యత మాస్టరుది. వచ్చిన ఆడియన్సును అల్లరిచేయకుండా నాటకం చూసేటట్టు చేయటం యాక్టరుయొక్క నేర్పరితనంమీాద ఆధారపడి ఉంటుంది. అందుకని మంచి మాస్టరు అయినవాడు మాంచి యాక్టరు అవుతాడని నాకు గట్టినమ్మకం.

కాని ప్రపంచం ఈవిషయమై గుర్తించినట్టు కనపడ్డంలేదు. మాస్టరు ఎంత విద్వాంసుడైనా ప్రపంచం వాడిని ఓ తెలివితక్కువ దద్దమ్మకింద

చూస్తుంది. సమాజం యాక్టరును కళోపాసకుడని మెచ్చుకొని గౌరవిస్తుంది. మంచి యాక్టరైన వాడిని ఏనుగపై ఎక్కించి ఊరేగిస్తారు. ఆయనపై పద్యాలు చదివి, పువ్వులు వర్షిస్తారు. మాస్టరుకు అల్లాంటి గౌరవం జరగటం నేనెరగను. వాడ్ని దేనిపైన యెక్కించరు. యెక్కించటం అంటూ వస్తే ఆయనపేరు, అంటే అసలు పేరుగాదు. ముద్దుపేరు, గోడలపైకిమాత్రం యెక్కిస్తారు. పంచరత్నాలుకట్టి అచ్చువేయరుగాని, ఆయన కీర్తినంతా రెండుపాదాలుగల ద్విపదలాంటి పద్యాలలో ఇమిడ్చి బోర్డుమీద, అక్కడా వ్రాస్తుంటారు. అంతే. ఇల్లాగ మేస్టరుకు కేవలం అన్యాయం జరగటం చూస్తూకూడా మనం యేమీ చేయకుండా ఊరుకొంటున్నాము.

ఇంతకూ నేను ఒకనాటకంలో వేషం వెయ్యాలని సరదా పడ్డానని చెప్పాను. మనస్సులో ఈ కోరిక పెట్టుకొని యెన్నాళ్ళో బాధపడ్డాను. వెద్దామా వద్దా అనీ, తీరావేస్తే, కుర్రవాళ్లు అల్లరి చేస్తారేమోనని, భయం. నేను ఏవేషం వేస్తానో ఆవేషంపేరు నాకు తగిలించి నన్ను ఆపేరుతో పిలుస్తారు. ఇది నాభయం. చివ్వరకు నాకు ఓ

సంగతితోచింది. ఓ పేరు తగిలిస్తారూ! అంతేగా! ఇది వరకు మనకు పేరులేకపోతేగద భయం. పోనీ రెండుపేర్లు అవుతై. దేవుడి దయవల్ల నేనందులో కీర్తి సంపాదించి అనేక వేషాలు వేయటం సాగించినతరువాత ఎన్ని పేర్లని తగిలిస్తారూ? పోనీ మరచిపోకుండా అన్నిపేర్లు తగిలిస్తారే అనుకొందాం. అల్లా అయినా మరేం దిగులుపడాలిసిన పని లేదు. భగవంతుడంతటి వాడికి ఉన్నాయి సహస్ర నామాలు. ఈ మానవుడికి నాలుగు పేర్లంటే ఏమీ అనుకోసి, ఎల్లాగయినా సరే ఏదో నాటకంలో ఓ చిన్న వేషం అయినా వేద్దామని నిశ్చయించుకున్నాను.

మావూళ్లో రెండు మూడు నాటకం కంపెనీలు ఉన్నాయి. వాళ్లను అడిగాను నాకేదైనా ఒక చిన్న వేషం ఇయ్యమని. వాళ్లందరూ మహా కొమ్ములు తిరిగిన నటకులు అయినట్లూ, నేనెందుకూ పనికిరాని వాడ్ని అయినట్లూ వాళ్లు మాట్లాడటంచూస్తే నాకు అరికాలిమంట నెత్తికెక్కింది. కాని ఏంలాభం! వాళ్లను కాస్తమంచి చేసుకోక తప్పిందికాదు. ఏదైనా ఒకచిన్నవేషం ఇయ్యమని ప్రాధేయపడ్డాను. అందులో ఒక కంపెనీయజ

మానికి నాయందు దయకలిగింది. నన్నొకచిన్న ఆడవేషం వేయమన్నాడు. రాణిగారి ముందు ఏవో రెండుముక్కలు అనాలి అంతే.

అందుకు నేనేమీ విచారపడలేదు. సరేనని సంతోషంగా ఆ పాత్ర నిర్వహించటానికి ఒప్పుకొన్నాను. అసలు నాటకంలో అల్లాంటి పాత్ర ఏమిలేదు. నాకోసమని సందర్భాను కూలంగా, ఔచిత్యానికి భంగంలేకుండా ఉండే పద్ధతిలో ఆ చిన్న కారక్టరును నా సలహామీదే వాళ్లు ఏర్పాటుచేశారు. నేనూ సంతోషించాను.

చిన్న పాత్రఅయినా దాన్ని గొప్పగా నిర్వహిద్దామని నేను నిశ్చయంచేసుకొన్నాను. ఇప్పుడు బొమ్మలు తిరిగిన నటకులమని చెప్పుకునేవాళ్లు ఒకప్పుడు మొదట్లో ఈమోస్తరే ప్రారంభించి ఉంటారు. అందాకాఎందుకు చిత్తూరు నాగయ్యా మొదట కల్లుపాట పాడాడు. దానితరువాత ఇప్పుడు "తార"— కాదు "గ్రహం"—అయి కూర్చున్నాడు. కాబట్టి ఈ చిన్న విషయంలో కూడా నా తెలివి తేటలు చూపిద్దామని నిశ్చయించుకొన్నాను.

నటకుల బాధ్యతలను గురించి నేను అనేకవ్యాసాలు వ్రాశాను. రాజరాజ నరేంద్రుడు ఏకాలపువాడో ఆకాలంలో రాజులు వేసుకొనే దుస్తులు ఎల్లాంటివో మొదలగు విషయములు నటకుడు శ్రమపడి తెలుసుకొని, ఆదుస్తులు అన్నీ తానే స్వయముగా కుట్టించుకొని అప్పుడు రాజరాజువేషం వెయ్యాలి. మంగలి, పొదిలేకుండా క్షవరంచేయటానికి రాడు. వడ్రంగి, చిత్రిగుల్ల లేకుండా రాడు. అల్లాగే తాను వేసే వేషానికి ఉచితమైన దుస్తులు లేకుండా నటుడు రాకూడదని గట్టిగా వాదించాను. ఇప్పుడుతీరా నేను వేషం వేయవలసినప్పుడు అదంతా మరచిపోయి మామూలు వేషధారణ చేస్తే నలుగురూ నవ్విపోతారు.

నేను వేసే వేషం చిత్రాంగి దగ్గరఉండే ఒక చెలికత్తె వేషం, రాజరాజ నరేంద్రుడు పదకొండో శతాబ్దిలోనివాడు. కాబట్టి ఆ శతాబ్దిలో పురుషులూ, స్త్రీలు వేసుకొనే దుస్తుల విషయం తెలుసుకొన్నాను. రాణి వాసంలో, చెలికత్తెలు ఎల్లాగ ఉండేవారో, రాణులు యెల్లాగ ఉండేవారో వారిదుస్తులు యెల్లాంటివో ఈవిషయాలన్నీ పరిశోధనచేసి, వాళ్ళకు చెప్పాను. బొమ్మలు

• • •

చూపించి, దుస్తులు ఇల్లాగ ఉండాలని కూడా చెప్పాను. వాళ్లు తెల్లపోయి విన్నారు.

నన్ను గురించి కాస్త మెప్పుదలగానే మాట్లాడారు. మీరుకూడా ఇల్లాంటిదుస్తులు కుట్టించండి. అని నేనంటే, వాళ్ళునవ్వి ఊరుకొన్నారు. వాళ్ళు తమ భాద్యతను గుర్తించరు. నేను వాళ్ళలాగా ఎల్లాప్రవర్తించేది? అందుకని అప్పటి కాలపు రాణివాసపుస్త్రీలు ధరించేలాంటి చీర, కంచుకము, ఆభరణాలూ అన్నీ సంపాదించుకొన్నాను. దీనికికొంత ధనం కూడా వ్యయమైంది. వేషం వెయ్యాలిసిన రోజు కోసం నిరీక్షిస్తూ కూర్చున్నాను.

సరిగ్గా ఆ రోజున నేను పడ్డ ఆదుర్దా ఇంతా అంతాకాదు. వేషధారులంతా సరిగ్గా ఆసమయానికి యెక్కడినుంచో వచ్చి ఆదరా బాదరా ఇంత రంగు పూసుకొని తయారౌతారు. కళయందు ఆసక్తి ఉండి, తన భాధ్యతను గుర్తెరిగిన మనిషి చేసేపని అదికానేకాదు. నేను ఆదర్శప్రాయంగా ప్రవర్తించాలని అనుకొని, నేనుతయారుజేసుకొన్న దుస్తులను ఆభరణాలను ఒక పెట్టెలో పట్టించుకొని సాయింత్రం ఆరుగంటలకే హాలుదగ్గరకి వెళ్ళాను. అప్పటికి రావలసిన వాళ్ళు యెవరూరాలేదు.

సడీ చప్పుడూలేదు. దీపంకూడా లేకపోవటం మూలాన ఒక గంటసేపు ఊరికేనే పచారుచేస్తూ కాలం గడిపాను. దీపం రావటంతోనే నేను రంగువేసుకోటం ప్రారంభించాను. కాని కాస్త రంగు పులుముకొన్నతరువాత జ్ఞాపకంవచ్చింది నేను వేయాల్సింది ఆడవేషం, మీసం గడ్డం తీసేయాలని. వేసుకొన్న ఆకాస్తరంగూ కడిగేసుకొని మంగలికోసం మళ్లీ కూర్చున్నాను. టైము అయిపోతున్నదే అసి నాకు ఏమిటో ఆదుర్దా. నాటకంలో సగానికిపైగా గడిచిన తరువాత నేను స్టేజిమీదికి వెళ్లాలె. తొందర ఏమీలేదు. అయినా ఏందుకో లేనిపోని హడావుడి పడ్డాను.

ఎనిమిదిన్నరకు కామాలు మంగలివచ్చి కత్తి నూరాడు. నీకేమీ తొందరలేదయ్యా అని చెబుతున్నా వినక అందరికంటే నేనే ముందుగా క్షవరం అయినాను. ఆతరువాత నేను స్వంతానికి తెచ్చుకొన్న అద్దం ముందు యథావిధిగా రంగు పూసుకొన్నాను. చీరగట్టుకొని రవిక తొడుక్కొని ఆభరణాలన్నీ పెట్టుకొని ఠీకుగా తయారైనాను. చిత్రాంగి కంటే చిత్రాంగి చెలికత్తే బాగుందే! అని అన్నారు అంతా. రాణివాసంలో

ఉండేవాళ్లు నిజంగా చాలా అందమైనవాళ్లు ఉంటారనీ, రాణీకంటేకూడా వాళ్లే ఆకర్షనీయంగా ఉండేవారని చరిత్రలో ప్రమాణం ఉందనీ, కావలిస్తే చూపగలనూ ఆమటా అనీ వాళ్ళు అట్టే మాట్లాడకుండా చేయగలిగాను.

చదువుకొన్నవాళ్ళు వేషం వేస్తే వాళ్లకు ఉండే గౌరవం వేరు. ఇతరులు సామాన్యులు వేస్తే వాళ్లకుండే గౌరవం వేరు. నా వేషాన్నిజూచి అంతా ఆశ్చర్యపోయినారు. అజంతా చిత్రాలలోచూచే ఆభరణాలు అవీ చూచి, వేషధారణలో ఉన్న అందంచూచీ, అంతాకూడా, చూశారో! పంతులుగారు ఎంత స్టడీ చేశారో, ఆహార్యం విషయమై, అని మెచ్చుకొని బుజం మీద తట్టారు. నిజానికి ఆవిషయంలో నేనుచేసిన స్టడీ వాళ్లెవ్వరూ చెయ్యలేదు. కాని ఆసమాజికులు ఎవ్వరూ ఈవిషయాన్ని మనస్ఫూర్తిగా గ్రహించలేదు. ఏవో ఇచ్చకపుమాటలు అన్నా నన్ను నిజంగా మెచ్చుకొన్నట్లూ తోచలేదు.

ఇక వాళ్ళవేషాలు జూస్తే మన నాటికకళే ఇంత అధ్వాన్నంగా ఉండేమా అని విచారం కల

గకమానదు. చిత్రాంగి నల్లని సిల్కురవిక తొడిగి, బనారసుచీర కట్టింది. వంకరపాపిడితీసి జుట్టుముడిలో అర్ధచంద్రాకారంగా పూలు పెట్టుకుంది. పైగా చేతికి రిస్టువాచీ ఒకటి! ఆకాలం నాటికి రిస్టువాచీలు ఎక్కడివయ్యా అని నేను అడిగితే వాళ్ళు నవ్వటమే కాని సరియైన సమాధానం చెప్పలేదు. చివరకు నేనొకటి అనుకొన్నాను. వాళ్ళు ఎల్లాగుంటేనేమి నేమటుకు ఆదర్శప్రాయంగా ఉండామని.

గ్రీనురూములోకి వచ్చిన ప్రతివ్యక్తి నన్ను ఎగాదిగాచూచి ఆశ్చర్యపోసాగినాడు. నాటకం ప్రారంభించారు. నేను స్టేజీపైకి వెళ్ళి నాకళావైదుష్యాన్ని చూపవలసినసీను ఎప్పుడో వస్తుంది. నేను నాపోర్షన్ మరోసారి చదువుకొన్నాను. ఉన్నవి నాలుగుముక్కలే నాయి !! ఇక చదవటం అనవసరం అనిపించింది. కాని ఏమిచేయటానికి తోచిందికాదు. అమితంగా ఉక్కపోస్తుంటే విసురుకుంటూ కూర్చున్నాను. విసుకెత్తింది. ఎంతసేపటికీ నేను వెళ్లాలిసిన. సీనురాదు. నేను మాటిమాటికి స్టేజీలోకి తొంగిచూచి, మళ్లీ వచ్చే

కుర్చీలో కూర్చుని విసురుకోటంచూస్తే చూసే వాళ్ళకే జాలివేసింది.

ఆ సమాజికులలో ఒకాయన నావిద్యార్థి. నా అవస్థజూచి ఆకురాడు మరీజాలిపడి నాదగ్గరకొచ్చి "మాస్టారూ ఇంకా రెండు గంటలకుగాని మీతో పనిరాదు. మీరెందుకు ఇల్లాగ అవస్థపడతారు. పడక కుర్చీ తెప్పించి వేస్తాను. నడుంవాల్చి, హాయిగా పడుకోండి. నిద్రలేకపోతే మీకు జబ్బు చేస్తుందికూడాను" అంటూ జమాన్ను పిలిచి మంచి పడకకుర్చీ ఒకటి తెప్పించి వేయించాడు.

ఆకురాడు అక్కడచాలా పెత్తనంచేస్తూ, కావలసినపుడు ప్రాంప్టుచేస్తూ హడావుడి చేస్తున్నాడు. అతనిమాట అంతా వినటం, విధేయత కనపర్చటం చూస్తే, అతనికి ఆకంపెనీతో ఏదోగట్టి సంబంధమే ఉందని తోచింది. సరేనని నేనూ కుర్చీలో జేర్లబడ్డాను అతన్నిదగ్గరకుపిలిచి, "చూడూ! ఏమోయ్! నాకు కాస్త కునుకు పడితే పట్టవచ్చు. ఆ సమయానికి నన్ను లేపుతావుగదూ?" అన్నాను. ఆయన నాలిక • కొరుక్కుని " అదేమిటండి మాస్టారూ! అల్లా అంటారు? మీకోసం లేపుతా

మండీ!! మీకోసమా? ” అన్నాడు. నేను వట్టి తెలివితక్కువగా మాట్లాడానని తోచింది. ఎందుకంటే నేను లేకపోతే వాళ్ళనాటకం యెల్లా జరుగుతుంది, పిచ్చిప్రశ్న కాకపోతేనాది! నా తెలివితక్కువకు నేనే నవ్వుకొని కన్నుమూశాను.

“నా వేషంజూసి జనం ముగ్ధులైపోతారు. నేనన వలసినవి నాలుగుముక్కలే అయినా ఆ అనేపద్ధతి జనాన్ని తప్పకుండా ఆకర్షిస్తుంది. భగవంతుడి దయ ఎల్లాగుందో! నేను ముందుముందు పెద్దపెద్ద వేషాలు వేసి వైదుష్యం చూపించి స్థానాన్ని వాళ్లని తలదన్నిపోతే పోనేవచ్చు. అటువంటి కీర్తి వస్తే ఈఉద్యోగానికి రాజీనామాఇస్తాను. నెలకు రెండు మూడువందలు సంపాదిస్తాను” అని నాలో నేను ఊహించుకొన్నాను. ఊహామీద ఊహ రావటంలో నేను ఉన్నఉద్యోగం వదులుకోటం మంచిదికాదనీ, ఈవృత్తిలో ఉంటూనే శని ఆది వారాల్లో మాత్రమే నాటకాలు ఆడటానికి ఒప్పుకోవటం మంచిదనీ నిశ్చయించుకొన్నాను —— నేను అనాల్సిన నాలుగు ముక్కలకూ అనుగుణ్యమైన అభినయంకూడా ఇల్లా ఉండాలని అనుకొన్నాను.

నాలుగుముక్కలకు అభినయంకూడా ఏమి ఉంటుంది అని అనుకోనక్కరలేదు. ఏచిన్న మాటైనా అభినయించవచ్చును. 'రాముడు రావణుని చంపెను' అన్నమాటను విచారంగానూ అనవచ్చు దుఃఖరసం ఒప్పిస్తూ, సంతోషగానూ అనవచ్చు— అనేవాడి తెలివితేటలతో ఉంటుంది. అవి అనుకుంటూ ఉండంగానే కొద్దిగా కునుకు పట్టింది. అయిదు నిమిషాలు గడవకముందే యెందుకో ఉలిక్కిపడి లేచాను. లేచి మళ్లీ వెళ్లాను, నాటకం ఏస్థితిలో ఉందో చూడటానికి. ఇంకా మొదట్లోనే ఉంది.

ఇంతలోకే అక్రాడు మళ్ళీవచ్చి, ‹మాష్టారూ! పాపం నిద్రలేక నీరసించి పోతున్నారు. ఇల్లాగ మీరు నిద్రలేకుండా ఉంటిరాఅంటే, ఆనెక్కు మీరు మీపాత్రను నిర్వహించటంలో జంకిపోతారు. తూలిపోతారుకూడాను. హాయిగా పడుకోండి విశ్రాంతితీసుకోండి. నేనెందుకు చెపుతున్నానో వినండి. మీదగ్గరనుంచి ఆడియన్సు ఎక్కువగా ఎక్స్పెక్టుచేస్తాయి. ఆసమయానికి నిద్రమొఖంతో గినక మీరు కనబడితిరా, వాళ్లంతో నిరుత్సాహపడిపోతారు. అదీ నాగోల'— అని యెంతో ఇదై

నాడు — సరేనని నేను మళ్ళీ కుర్చీలో నడుం వాల్చి యేదో తియ్యని ఆలోచనల్లో పడ్డాను. మెలకువగా ఉందామని అనుకొంటూనే నిద్రపోయినాను.

మధ్యమధ్య ఉలిక్కిపడిలేచి, నాకెదురుగా కనపడ్డవాడ్ని యేమయ్యా! నేనురావాలా? అని అడిగేవాడ్ని. వాడు పడుకోండి మాస్టారూ! ఇప్పుడేమీ తొందరలేదూ అని అంటూ ఉండేవాడు. అందరు నాకు తెలిసినవాళ్లు. అందరికి నేనంటే గౌరవమూను. అందుకని ఎవ్వరిని అడిగినా ఆయన వినయంగా, తొందరలేదండీ మాస్టారూ, సమయిరి వచ్చినప్పుడు వాళ్లే వెతుక్కుంటూవచ్చి మిమ్మల్ని తీసికెడతారు. ఎందుకు నిద్ర చెరుపుకుంటారు అని చెప్పేవాడు. అదే మొదటిసారి స్టేజీ ఎక్కటం కాబట్టి చిన్నపిల్లవాడిలాగ అదుర్దా పడుతున్నాను, తెలివితక్కువ, అని మళ్ళీ నన్ను నేనే చీవాట్లువేసుకొని, ఈసారి హాయిగా ఒక్కనిద్ర తీద్దామని నిశ్చయించుకొన్నాను. ఈనిశ్చయంతో మనశ్శాంతి కుదిరి చక్కని నిద్ర పట్టింది.

ఎంతసేపు నిద్రపోయినానో, నాకైతే తెలియయదుకాని నేనుమళ్ళీ, నిద్రలేచేసరికి ఏడోచాలా

సేపు అయినట్లూ, నాటకందాదాపు అయిపోతున్నట్లూ, లీలగాతోచింది. ఒకగెంతు గెంతాను స్టేజివైపుకు—నాటకం ఏస్థితిలోఉందోచూద్దామని. రాజరాజూ, చిత్రాంగీ ఉన్నారు. చిత్రాంగి నేరము బైటపడింది. ఆమె కలవరింతలవల్ల, రాజు కొడుకును అన్యాయంగా చంపుకొన్నానే అని విచారంతోను, చిత్రాంగి ఇంత ద్రోహం చేసిందే అన్న కోపంతోనూ, కుంగి, కుమిలిపోతున్నాడు. ఇంకా పదినిమిషాలలో నాటకం అయిపోయే స్థితిలోఉంది.

మొదట నేచూసింది నేను నమ్మలేకపోయినాను. దానితరువాత, జరిగిన మోసం స్పష్టంగా తెలిసింది. ఏముందీ, నేను వెళ్లి చెప్పవలసినసీను దాటిపోయింది. నాతో పనిలేకుండానే వాళ్ళు పని జరుపుకొన్నారు. నన్ను వదిలేశారు. నన్ను మోసపుచ్చారు. నాచేత ఇంత వేషమూ వేయించి, చివరకు నన్ను ఫూల్‌ను చేశారు.

ఈ సంగతి నాఊహకు తట్టేసరికి నాలోని రక్తం అంతా కరుడుగట్టి పోయింది. నిశ్చేష్టుడనై పోయినాను. ఒక్క నిమిషం నోట మాటరాలేదు. శూన్యదృక్కులతో మోడునై నిలబడిపోయినాను.

• • •

రెండునిమిషాలు గడచిన తరువాత నానిరుత్సాహం నిస్పృహ, ఏదో మార్పుకులోనై కోపంగా మారినయి. వళ్లు మండిపోయింది. ఆపాదమస్తకం కంపించింది. కోపాగ్ని నన్ను దహించివేసింది— ఆకోపం మళ్లీ ద్రవించి దుఃఖంగా మారింది. చివరకు ఎల్లాగో తెప్పరిల్లి నాకు ఎదురుగా నుంచున్న పెద్దమనిషిని ఉద్దేశించి ఏమయ్యా! నన్ను ఒక్కరూ లేపారు కారూ? అని అడిగాను. ఆపెద్దమనిషి నవ్వి ఊరుకొన్నాడు. ఆయన నవ్వటం నాకు మరీ అవమానం అనిపించింది. నన్ను పడుకొని నిద్రపొమ్మని ప్రోత్సహించిన కుర్రవాడు ఎక్కడా కనిపించలేదు. ఏంజెయ్యను?

అంతసరదా పడి ఆరుగంటలకే వేసుకొన్న వేషం ఏంజెయ్యాలె? ఎంతకష్టపడి స్టడీచేశాను! ఈవేషాన్ని !! మీసంగూడా గొరిగించుకొని ఆడ వేషం వేశాను! ఎంత దుర్మార్గంచేశారు! ఎంత మోసం జరిగింది! అని నేను గోలపెట్టినా ఎవ్వరు జాలిపడలేదు.........సరిగదా, పైగా నవ్వటం సాగించారు.

ఆ క్షణంలో ఒక చక్కని విషయం తట్టింది నాకు. ఇక ఆలోచించలేదు. ఒకరికి చెప్పలేదు.

ఒకరిసలహా పుచ్చుకోలేదు. చటుక్కున స్టేజిమీదికి వెళ్లి, నిలబడి, నేను అనవలసిన నాల్గుముక్కలూ అనేశాను. ఈమాటలు విని రాజు నిర్ఘాంతపోయి నాడు. చిత్రాంగి తెల్లపోయిచూచింది. ప్రేక్షకులు అంతా సందర్భమూ, ఔచిత్యమూ, లేని ఈ మాటలు విని ఒక్క నిమిషం వెర్రిచూపులుచూచి పకాపకా నవ్వారు.

రాజరాజు ఈఅసందర్భ ప్రలాపన కర్మేమయ టానికి నన్నొక పిచ్చివాడికిందలెక్కగట్టి సేవ కుడ్ని పిలిచి “ సేవకా ఈమె ఎవరు ? ఇక్కడికి ఏలవచ్చెను ?—పంపివేయుము ” అన్నాడు. ఉన్న వాళ్ళంతా మళ్లా నవ్వారు.

నాకు వళ్లు మండిపోయింది.— “నేనెవరో నీకు కనపడటంలేదూ కళ్ళు మీదికొచ్చినయ్యా? నేను నరసయ్యను. బుద్ధితక్కువై ఏదో సరదా పడ్డాను వేషం వేయటానికి. నీవు నన్ను మోస పుచ్చితే ఊరుకొంటా ననుకొన్నావా పిచ్చిపుల్లా యలాగ!— నాపార్టు నేను యాక్టు చేశాను. నా సరదా నేను తీర్చుకొని వెడుతున్నాను. ఇక్క నీవు నాటకం కానియ్యి. నేవెడుతున్నాను. అని బయ టికివచ్చాను. ఆడియన్సులోనుంచి గొల్లున గోల

బయలుదేరింది. నన్ను పడుకోని నిద్రపొమ్మని సలహా చెప్పిన ఆకుర్రాడు నాకెక్కడా కనిపించనేలేదు ఆతరువాత. ఆమర్నాదు నన్ను చూచిన ప్రతి స్నేహితుడూ, పరిచయుడూకూడా గబుక్కునవచ్చి చెయ్యిపట్టుకొని గట్టిగా, ఊపి బ్యూటిఫుల్ — చాలా బాగుందోయ్ — చాలా బాగుంది!! అని అనటం కృతజ్ఞత కనపర్చటం జూస్తే నాకు ఎంతో తృప్తి, ఆనందమూ కలిగినాయి.

3

మా బావమరది ఒకడాక్టరు. ఆసుపత్రినీళ్ళతో తృప్తిపడనివాళ్లకు అందికలో వుండాలని జనరల్ ఆసుపత్రికి దగ్గరలోనే డిస్పెన్సరీ పెట్టాడు ఎల్. యం. పి. ప్యాసుఅయిన తరువాత. రోగిఅయిన వాడు వక్కడూ వాడిదగ్గరకువచ్చేవాడు కాడు. కొత్తలో కుర్చీలో కూర్చుని గోళ్లు కత్తిరించుకుంటూ ఉండేవాడు. సెలవదినము అయితే నేనూ వాడితోపాటుకూర్చుని యేవోకబుర్లు చెబుతూ ఉండేవాడిని.

వకటి రెండు కేసులు జాగ్రత్తగా నడిపానా ఇకఅటుపైన బాధఉండదు బావా! భవిష్యత్ ప్రారంభం మీదే ఆధారపడి ఉంటుంది. అని వాడు ఎన్నోసార్లు అంటూ ఉండేవాడు. వాడికి మంచిపేరు రావాలనీ, వాడి హస్తవాసి మంచి దని అందరూ అనుకోవాలెననీ, నాకూ తీవ్రమైన కోరిక ఉండేది.

ఇద్దరం వీధివంక చూస్తూ కూర్చునేవాళ్ళం. ఎవరైనా కాస్తబలహీనుడు నడవలేక నవడలేక

నడుస్తున్నట్లు కనపడేనా, 'అడుగో వస్తున్నాడురా ఎవరో పేషంటు' అనేవాడ్ని నేను. వాడు స్టెత స్కోపు తీసేవాడు. ఆవస్తున్న మనిషి, మావంక చూస్తూనే, డిస్పెన్సరీని దాటిపోయేవాడు. నేను నవ్వేవాడిని. మావాడు ముఖం ముడుచుకొనే వాడు. ఇదీ వరుస.

పదిరోజులైన తరువాత, కడుపునొప్పికని, కాలు నొప్పికని ఎవరైనా ఒకరిద్దరు రాసాగారు. వాళ్లు మందుమటుకు పుచ్చుకొనే వారేకాని, డాక్టరు చేతిలో ఏమీ పెట్టేవారుకారు. ఇదీ ఒకందుకు మంచిదే అని మావాడు సంతోషించేవాడు. ఎల్లాగో ఓలాగు పదిమంది నోట్లో పడటమే చాలునని వాడి ఉద్దేశం.

ఒకరోజున నేను ఉండగానే, ఒక ఆసామి వచ్చాడు. తనకు ముక్కుమీద కురుపొకటి లేచింది మందు కావాలి అంటూ. పెద్దకురుపే అది. దమ్మిడీ వెడల్పున ఉంది. దాన్నిచూచి మావాడు "ఇదివరకు ఎక్కడన్నా వైద్యం చేయించావా?" అని అడిగాడు. ఇంతవరకూ కూర గాయవైద్యాలతోనే సరిపోయింది. ఏమీ సుగు

ణం కనపడలేదు. ఇక లాభంలేదు. కాస్త గట్టి వైద్యం చేయిద్దామని ఇవ్వాళే పేటకొచ్చి, పేరు గల డాక్టరుగదా అని ముందు ఆసుపత్రి డాక్టరు దగ్గరకు వెళ్లానండి అన్నాడు. ఆయన మందు వేయలేదా అని అడిగాడు మావాడు. ,, మందు వేసిందాకా నేనుండలేదు. అసలు ఆయన పద్ధతి నాకు నచ్చక, డబ్బుపారేసి ప్రైవేటు డాక్టరుచేత వైద్యం చేయించుకుందామనివచ్చేశాను" అన్నాడు. ఈమాటవిని మేమిద్దరంకూడా ఆశ్చర్యపోయి నాము, పద్ధతి నచ్చకపోవటానికి ఈయనకేమి తెలుసును అని అనుకొని.

చివరకు నేనే అడిగాను. పద్ధతినచ్చకపోవటం ఏమిటయ్యా, ఎందుకు నచ్చలేదూ? ఏం జరిగింది చెప్పాలని. ఆయన చెప్పాడు. ఆయనపొడుగాటి తోలుగొట్టం ఒకటి బయటకుతీసి గుండెమీద పెట్టాడండి, అని ఆ ఆసామి పకపకా నవ్వాడు.

,, అందులో తప్పేముంది ! నిన్ను పరీక్షచేశాడు." అన్నాడు మావాడు. నాకు ముక్కుమీద కురుపులేస్తే, గుండె పరీక్షచేయటం ఏమిటండీ!! అనిఆయన తెలివితక్కువ తనాన్నిగురించి తనకు

గలిగిన అసహ్యాన్నిఅంతా కళ్ళగుండా వెళ్ళగ క్కాడు. మేముయిద్దరం నవ్వుకొన్నాము. మా వాడుఏదో చెప్పబోతున్నాడు.

,,అల్లాగేచేయాలె. గుండెబలహీనంగా లేక పోతే నీకు ఆపరేషన్ చెయ్యాలని అనుకొనివుం టాడు అని బహుశః వాడు అనివుండేవాడు.

నేను వాణ్ణి మాట్లాడనియ్యక ఇల్లా అన్నాను. ‘నిజం. నీవు అన్నమాట నిజం. ముక్కుమీ దకురుపువేస్తే గుండె పరీక్షచేయటం ఏమిటి? శుద్ధ తెలివితక్కువ గాకపోతే. జబ్బు ఎక్కడుంటో అక్కడపరీక్షచేయాలెగాని!!’

ఈమాటలు విన్నమీదట ఆయనకు ముఖం చేటంత అయింది. వెంటనే మావాడు స్టెతస్కోపు తీసికొని ఆయన ముక్కుమీదపెట్టి చూశాడు. ఆయన సంతోషించి మందు రాయించికొని డబ్బుకూడా ఇచ్చిపోయినాడు. ఎవరికి చెప్పాలిసిన మాటలు వాళ్లకు చెపటం నాకు తెలుసునని మావాడు అనుకొని సంతోషించి ఉంటాడు.

ఆరోజునుంచి మావాడికి శాస్త్ర ప్రాక్టీసు రాసాగింది. ఒక ఆదివారంనాడు నేను వెళ్లి డిస్పెన్సరీలో కూర్చున్నాను. ఎవరో ఆడవాళ్లు

వస్తేమావాడు వాళ్ళను లోపలికి తీసికెళ్ళి వాళ్ళకు కళ్ళల్లో మందు వేస్తున్నాడు. నేను ఆఫీసు రూములో కూర్చుని పేపరు చదువుకొంటున్నాను. ఇంతలోనే ఒక లావాటి ఆయన లోపలికి మెల్లగా వచ్చి, దిక్కులుచూచి, నాప్రక్కను నుంచొని ‚‚డాక్టరుగారు లేరండీ?” అని అడిగాడు. ఉన్నారు; లోపల ఎవరితోనో మాట్లాడుతున్నారు అన్నాను. ఆయన ఇంకా అల్లాగే బెదురుచూపుల్తోచూస్తూ నిలబడి ఉండటం గమనించి కూర్చోండి వస్తారు అన్నాను.

ఆయన సందేహిస్తూనే కూర్చుని, నావంక తేరిపారజూచి, మీరు ఇక్కడ మందు పుచ్చుకొంటున్నారా ? అని అడిగాడు. ‚‚ఈ డాక్టరు నాకు బావమరిది. ఊరికేనే ఇక్కడ కూర్చున్నాను’’ అని చెపటం నాకు ఇష్టం లేకపోయింది. అందుకని నేనూ ఒక పేషంటునే అని ఆయనకు అర్థమయ్యేలాగున ప్రవర్తించాను. నేను మావాడి దగ్గర మందు పుచ్చుకొంటూఉన్నమాటా నిజమే. వాడు డాక్టరు పరీక్ష ఇచ్చి వచ్చినతరువాత నాకు గుండెబలహీనత, పైత్యం, అజీర్ణం, మరి ఇలాంటి జబ్బులు ఒక అరడజనుకుపైగా ఉన్నట్లు

తోచింది. రోజూ అక్కడ ఏదో మందు పుచ్చుకో కండా ఉన్నదీలేదు. ఆయన నాపక్కనే కూర్చు న్నతరువాత, ఆయన పేరూ అవీ తెలుసుకొన్నాను. అసలు నాఉద్దేశం వచ్చినవారికల్లా మావాడ్ని గురించి నాలుగు మంచి మాటలుచెప్పి వాడికి ప్రాక్టీసు కాన్వాస్ చేయాలని.

ఇకనేను కాన్వాసింగు ఎల్లా మొదలు పెడదా మాఅని అనుకొంటూవుండగానే ఆయనేఅన్నాడు. బాబూ ఈ డాక్టరుగారిని గురించి మీకుబాగా తెలుసువన్నమాటేగా'అని.

'బాగా తెలుసు వైద్యంలో పెద్దపరీక్షలుప్యాసై ఆసుపత్రిలో కొంతకాలం పనిచేసి బాగాఅనుభ వంసంపాదించాడు. నెమ్మదైనవాడు అసలుముఖ్య మైన సంగతేమిటంటే ఈయన హస్తవాసి మంచిది. అనిచెప్పవలసినమాటలు నాలుగూ చెప్పాను.

నా మాటలు ఆయన శ్రద్ధగావిని" అయితే ఒక్కసంగతి. ఈయన కొత్తగావచ్చాడు గదండీ మన..........అని ఏదోచెప్పటానికి సందేహి స్తున్నవాడిలాగ ఊరుకొన్నాడు. ఆయన సందేహం ఏమిటో నేను అర్థంచేసుకొని ,,కొత్తగావస్తేమ

టుకు ఏముంది, కొత్తవాళ్ళే శ్రద్ధగా పనిచేస్తారు అన్నా నేను.

ఈ మాటలవల్ల ఆయన శాంత్రుప్తిపడ్డాడు. నావంక సాదరంగా చూస్తూ ..నాకూ......చూశారూ... ఈమెడపైనకణుతు ఒకటివుంది. ఓమోస్తరు పెద్దదేసుమండి!! దీన్ని కోయించుకోవాలెనని ఉంది. ఈయనగారు ఆపరేషన్ చేయగలరాఅండి" అని అడిగాడు.

కణుతు చాలా పెద్దది మనిషిచూస్తే శాంతఉన్న వాడులాగ కనబడుతున్నాడు. మంచికేసు. నా తెలివితేటలు ఉపయోగించి, ఈకేసు మావాడికి పట్టియిద్దామని నిశ్చయించుకొని ఇల్లా అన్నాను. ఈడాక్టరుగారికి కణుతులు కోయటంలో చాలా నేర్పు ఉంది. ఎంత పెద్ద కణతు అయినా అట్లా చేత్తో తీసేసినట్లు ఆపరేషన్ చేయగలడు.

ఆయన నామాట అంతా కాకపోయినా కొంత వరకయినా నమ్మినట్లు కనపడ్డాడు. ఒక్కనిమిషం ఏదోఆలోచించి, చివరకు ఆయన "అయితేగట్టి వాడేనన్నమాట" అన్నాడు, ఏదోపరధ్యాన్నంగా తనలోతాను అనుకొంటూన్నట్టు. ఆయన గొంతు

లో కొంతవిశ్వాసమూ, కొంత అవిశ్వాసమూ కూడా ఛాయా మాత్రంగా ఉన్నట్లుతోచింది.

మా వాడివిషయమై ఆయనకుఘట్టి అభిప్రాయం కలగాలనీ, సందేహంకానీ, అనుమానంగానీ ఆయన మనస్సులో ఉండరాదనీ నిశ్చయించుకొని నేనుఇల్లాగ అన్నాను. గట్టివాడని మెల్లగాఅంటారేమండీ! చాలామంచివాడు. కణుతులు కోయటం విషయంలో ఈడాక్టరుది పెట్టిందిపేరు.

ఇంతచెప్పినా ఆయనకు పూర్తిగా నమ్మకం కలగకో ఏమోమరీ, చెప్పిందంతా వినీ, "అయితే చూడండీ, ఇదివరలో ఎవరికైనా ఇల్లాంటి ఆపరేషనులు చేశారా ఈ డాక్టరుగారూ? నాకు తెలియక అడుగుతున్నాను. క్షమించండి ఇల్లాగ అడుగుతున్నందుకు" అన్నాడు.

మావాడు అప్పటికి అల్లాంటి ఆపరేషన్‌లు చేసినట్లు నాకు తెలియదు. చేసి ఉండడు. నేను అల్లాగ చెపితే ఆయన వెళ్లిపోతాడని అనుకొని, చెయ్యకేమండీ! నాకు తెలిసినంతవరకు ఇద్దరకు చేశాడు— అన్నాను తెలిసినట్లు.

ఆయన ఆశ్చర్యపడి "ఆఁ ఎవరికండీ అన్నాడు. ఈ ప్రశ్న వస్తుందని నేను అనుకోలేదు. ఎవరికని చెప్పేది. ఆ వూళ్లో కణుతులు ఎవరికి ఉన్నాయో, ఎవరు ఆపరేషన్ చేయించుకొన్నారో, నాకు తెలియదు, ఎవరిపేరో ఒకరిపేరు చెపటానికైనా! ఇంత వరకు తెలిసిన వాడిలాగ చెబుతున్న వాడిని, ఇప్పుడు నీళ్లు నమిలితే నేను అబద్ధాలు చెబుతున్నానని ఆయన అనుకోవచ్చు. అందుకని, ఏదో ఆలోచన అభినయించి తెలిసిన విషయమే మరిచిపోయినట్లు నటన ప్రారంభించాను.

"కొత్తపేటండీ ఆయనదీ! వారం రోజుల క్రింద ఆపరేషన్ అయిందీ!" అన్నాను. నిజంగా ఆ పేటలో ఉన్న పెద్దమనిషి ఎవరో మావాడిదగ్గర ఆపరేషన్ చేయించుకొన్నట్టు ఈయనకు నమ్మకం కలుగజేస్తున్నాకదా అనే సంతోషంతో.

మాదీ కొత్తపేటేనండీ అన్నాడు ఆయన. గుండె గుభేలుమన్నది. ముందు ఆయనది ఏపేట అయింది తెలుసుకొని, ఆపేటకు దూరంగాఉన్న ఇంకోపేటపేరు చెపితే బాగుండేది. మాపేటలో ఎవరూ! ఇల్లాంటి ఆపరేషన్ చేయించుకోలేదే అంటే నేను తెల్లముఖం వేయాలిసి వచ్చేది.

అదృష్టవశాత్తు ఆయన అల్లాగ అనలేదు. అనక పోంగా పైగా ఆశ్చర్యంగాచూస్తూ, రోడ్డుకు కుడి పక్కన సందులో మొదటిఇంట్లో ఆయనేనా అన్నాడు.

నాకు చాలా ఆశ్చర్యం వేసింది. నేను ఏదో నోటికొచ్చినట్లు అంటే అది సరిగ్గా అతికిపోవటం చూస్తే! కొత్తపేటలో ఎవరో ఒకాయన ఇల్లాంటి ఆపరేషన్ చేయించుకొన్నాడన్నమాట! ఆ ఆపరేషన్ చేసింది ఎవరైందీకూడా ఈ ఆసామికి తెలియదన్నవిషయంకూడా స్పష్టంగానేఉంది. తెలిస్తే ఇల్లాగ అడిగేవాడుకాదు. ఇక అల్లాంటప్పుడు ఆ ఆపరేషన్ చేసింది మావాడే అంటే వచ్చిన నష్టమేముంది లాభమేకాని !! అని నాలో నేను తర్కించుకొన్నాను.

ఈయన పనిగట్టుకుని ఆయనదగ్గరకువెళ్లి మీకణుతు ఆపరేషన్ చేసింది ఫలానా కొత్త డాక్టరుగారేనా అని సాధారణంగా కనుక్కోడు. ఒకవేళ కనుక్కొన్నా మళ్లీ నన్ను వచ్చి అడగడు. అని కూడా అనుకొన్నాను.

అసలు అందాకా ఎందుకొస్తుంది. నేను మా వాడిశక్తి సామర్థ్యాలనుగురించి ఆయనకేమీ అనుమానం లేకుండాచేస్తినా అప్పుడే ఆపరేషన్ చేయించుకొంటాడుగదా! వెంటనే చేయటానికి మావాడికి తీరిక లేదుగనకనా? ఆయన జూస్తే భాగ్యవంతుడులాగ ఉన్నాడు. కాస్త లాభించే విషయంలాగా ఉంది. అని ఇన్నివిషయాలు ఒక్క నిమిషంలో ఆలోచించుకొన్నాను.

ఇంతలో ఆయన మళ్లీ అడిగాడు. ఏమండీ, కొత్తపేటలో, రోడ్డుపక్క సందులో మొదటి ఇంట్లో ఆయనేనా ఈడాక్టరుగారిదగ్గర ఆపరేషన్ చేయించుకుందీ? అని. నేను తలఊపి, అవునండీ, మొదటి ఇల్లో, రెండోదో అయిఉంటుంది, అన్నాను.

ఆమాటలు విని ఆషాహుకారు మళ్ళీ ఏదో అనుమానిస్తూ "ఆయిన ఎవరండీ! ఆయన మీకు తెలుసా?" అని అడిగాడు. కణతలు పట్టుకొని ఒక్కక్షణం ఆలోచిస్తున్నవాడిలాగ నటిస్తూ "తెలియకేమండీ! ఇక్కడే చూశాను. నల్లగా లావుగా ఉంటాడండీ" అన్నాను నేను, నిజంగా ఆయన్ని చూసిఉన్నట్లే! నేనిచ్చిన వర్ణన సరిగ్గా సరిపోలేదని ఆయన ముఖంచూచి గ్రహించి

మళ్ళీ ఇల్లాగ అన్నాను. "నలుపూ" అంటే కారునలుపు కాదులెండి అదే చామనచాయలో ఉంటాడు. కాస్త లావేలెండి మరీ లావు కాదు.

సంతోషించాడు ఆయన. అల్లాగనిముఖమే చెప్పింది. ఆయన తనకు పూర్తిగా సంశయనివృత్తి అయినట్లుచూస్తూ "అయితే ఆయనపేరు ఏమన్నారూ ?" అన్నాడు—ఏదో ఆతురతతో.

నేను ఏమీ అనలేదే!! పేరా? పేరు నోట్లో ఆడుతున్నదండీ... వెధవది జ్ఞాపకశక్తి తగ్గిపోయిందండీ! నలభై దాటింతరువాత. అని నేను పేరుచెప్పలేకపోవటానికి ఒక కారణం కల్పించి ఇంకా ఆలోచిస్తూన్నట్లే కూర్చున్నాను. నా అవస్థజూచి పాపం ఆయనే అన్నాడు. "వారంరోజుల క్రింద ఆయింట్లో సుబ్బరాయుడుగారికే కదండీ కణుతు ఆపరేషన్ అయిందీ ! అని. "ఎక్జాట్లీ—అది ! ఆయనే !!" అన్నానునేను అప్పటకి సరిగ్గా జ్ఞాపకం వచ్చినట్లు. నేను ఆడుతున్న నాటకానికి నాకే నవ్వు వచ్చింది. అయినా అతరువాత ఏసందేహాలు పెట్టుకోలేదు ఆయన అనుమానాలన్నీ జంఝామారుతా హాతికి చెల్లాచెదరైన మేఘాలలాగ విచ్ఛిన్నమైనట్లు ఆ దరహాసరేఖలో విదితమైంది.

„సరే తెలిసిందిలెండి" అని అంటూ చటుక్కున గొడుగుతీసుకొని ఆయన చరచరా నడిచి పోసాగాడు. డాక్టరుగారు వస్తున్నారు ఉండండీ! అని నేను కేకేశాను. వస్తాలెండి చెప్పారుగా! అంటూ వెనక్కు తిరిగి చూడకుండా వెళ్ళి పోయినాడు.

౨

ఇట్లా ఆయన గడప దాటటంతోనే మావాడు లోపలినుంచివచ్చి „ఎవరు బావా వచ్చారూ!" అన్నాడు. ఎవరో పేషంటు వచ్చాడన్న ఉత్సాహంతో. మా వాడికి ఒక మంచికేసు సంపాదించి పెట్టానన్న సంతోషం నాలో సుళ్లు తిరుగుతున్నది. అందుకని నవ్వుతూ ఆదరణతో అన్నాను. ఎవరో, భాగ్యవంతుడే, షావుకారు లాగా ఉన్నాడు, అని.

ఈ వూళ్లో బట్టలవర్తకులంతా భాగ్యవంతులు వారిలో ఒక్కరికి మనయందు నమ్మకం కుదిరితే చాలు. ఆ ఒక్కరి ద్వారా పదికేసులు వస్తాయి. ఇంతకూ ఆయన ఏడీ? ఎందుకొచ్చాడో? అన్నాడు మావాడు, ఆతురతతో. „ఇప్పుడే

వెళ్ళాడు మళ్ళీవస్తానని చెప్పి. ఆయన మెడమీద కణుతు ఒకటి ఉంది. దాన్ని కోయించుకొంటా డట" అని చెప్పాను.

మావాడు ఆమాటలు ఆనందంతోనూ ఆశ్చ ర్యంతోనూ విని ,,ఓహో! ఆయనా. ఆయన ఈవూళ్ళోకల్లా భాగ్యవంతుడు చాలా పలుకుబడి కలవాడు. అల్లాంటివాడు మనదగ్గరకు రావటము అదృష్టమే!! వెళ్లాడేం!! అన్నాడు. మళ్ళీవస్తాడు, అని నేను జబాబు చెప్పాను. ,,ఏమో" అని మావాడు ఆయన మళ్ళీ వస్తాడని తనకు గట్టి నమ్మకం లేనట్టుగా సూచించాడు.

మావాడు వడ్డ భయానికి నేను నవ్వుకొని ,,ఎందుకురాడా ?" అన్నాను. ఏమో బావా! ఈవూళ్ళో డాక్టర్లలో కాంపిటిషన్ ఎక్కువగా ఉంది. ఎవరైనా చూస్తే మనదాకా రానియ్యరు. అని నొచ్చుకుంటూ, ,,కాసేపు కూర్చోమనక పోయినావా, నేను వచ్చినదాకా" అన్నాడు.

కూర్చోమనకేం! కూర్చోమనీ అన్నానూ, కూర్చున్నాడు కూడానూ!! కూర్చుని నేను చెప్పే

దంతా విని మరీ వెళ్లాడు. అందుకనే ఆయన మళ్ళీ వస్తాడని నమ్మకంగా చెప్పగలుగుతున్నాను, అన్నాను.

‘‘ఏంజెప్పావు ఏమిటి?’’ అని మా వాడు ఆదుర్దాగా అడిగాడు. నీవిషయమై మంచిగా చెప్పాను. ‘‘ఈడాక్టరుగారు కొత్తగదా, ఈ కణుతు ఆపరేషన్ చెయ్యగలడా అని అడిగాడు. అద్భుతంగా చేస్తాడు. ఈవిషయమై ఆయన ప్రత్యేకంగా కృషిచేశాడు అని చెప్పాను.

నీవు ఎవరైంది ఆయనకు తెలుసునేమో? బావమరిదినిగురించి పొగుడుకుంటున్నాడని ఆయన అనుకొన్నాడేమో!! అన్నాడు మావాడు, నేను చేసినపని అంత మంచిది కాదని అనుకున్నట్లు చూస్తూ.

ఈ మాత్రం తెలియకుండా నేను ప్రవర్తించానని వాడు అభిప్రాయ పడటం వట్టి తెలివితక్కువతనంగా కనపడ్డదినాకు. అయితే వాడికి ఇంకా చిన్నతనం ప్రపంచానుభవంలేదు. అందుకనే అల్లాగ భయపడ్డాడని నాకు నేను చెప్పుకొని చెప్పుకొని ఊరుకొన్నాను.

• •

కొంచెంసేపు ఏదో ఆలోచించి చివరకు ,,అయితే ఆయన ఏమనిచెప్పి వెళ్ళిపోయినాడు ?" అని అడిగాడు. ,,చెపుతా అసలు జరిగినవిషయం వినూ ! ముందుసంగతి నేనొక పేషంటును అనే అభిప్రాయం ఆయనకు, కలుగజేశాను, ఆ తరు వాత వైద్యంలో నీవు చాలా గట్టివాడవనీ, పట్టింది బంగారం అవుతుందనీ, నీది అమృత హస్తమనీ, ఇల్లాగ ఎన్నో విషయాలు ఆయనకు చెప్పాను".

తన విషయమై ఇల్లాగ మంచిమాటలు చెప్పి నందులకు సంతోషించి నన్ను థాంక్ చేయా ల్సిందిపోయి, నేనేదో అప్రియం పలికినట్టుగా వాడు మౌనంగా ఊరుకొన్నాడు, ఊఁ కొడుతూ.

చివరకు ,,ఎవరికన్నా ఇల్లాంటి కణుతులు ఆప రేషన్ చేశారా ఈ డాక్టరుగారు ? అని నన్ను అడిగాడు ఆయన" అన్నాను. ఈమాట విని మావాడు ఉలిక్కిపడి ఊఁ— ఏంజెప్పావ్దానికి సమాధానం ? అని ప్రశ్నించాడు.

వాడి ఆదుర్దా చూస్తే నాకు జాలివేసింది. అందుకని ఇల్లా అన్నాను. ,,తెలివితక్కువగా జబాబి చెపుతాననుకొన్నావా ఏంరా ? పిచ్చి వాడా !

“అయితే ఏమన్నావూ ?”

“రెండుమూడు ఆపరేషన్లు చేశాడు. నేను కళ్ళారా జూశాను. వారంరోజులకిందే ఒక ఆపరేషన్ అయింది. పేషంటు ఆపరేషన్ అయిన తరువాత, నిద్రపోయి లేచినట్టు లేచి ఇక్కడ నుంచి దొరలాగ ఇంటికి నడచిపోయినాడు. బండి అయినా ఎక్కకుండా !! అని ఇల్లాగ అనేశాను. నీవు ఊరికే భయపడతావుగాని నాకు తెలి యదురా ఏమిచెప్పాలిసింది ? తాతకు దగ్గులు నేర్పాలా ?” అన్నాను. మావాడు కృతజ్ఞతా సూచకంగా ఒక చిరునవ్వు నవ్వాడు.

3

“ ఊఁ దానితరువాత!” అని అడిగి జరిగినసంగతి పూసగుచ్చినట్లు చెప్పమన్నట్లు మావాడు నన్ను ప్రోత్సహించాడు. నేనుఇల్లాఅన్నాను. ‘నామాటలు విని సంతోషించి, డాక్టరుగారు ఆపరేషన్ చేసింది ఎవరికీ ? అని అడిగాడు.’ “ఎవరికని చెప్పావు?” అని మావాడు పకపకా నవ్వాడు.

‘ఎవరికని చెప్పేది ? ఏదోపేరు చెపుదాము అనుకొన్నాను. పేరు జ్ఞాపకం రానట్టు ఒక చిన్న

నాటకం ఆడాను. చివరకు ఆయనే అన్నాడు కొత్తపేటలో ఉన్న సుబ్బారాయుడిగారికేనా అని. నేను, అవునన్నాను." ఇల్లాగ జరిగిన కథ అంతా మావాడికి చెప్పి నేను విరగబడి నవ్వాను.

మావాడు నిర్ఘాంతపోయి చూశాడు. నేను ఈ వ్యవహారం అంత తెలివిగా నడిపినందులకు వాడు అల్లాగ ఆశ్చర్య పోతున్నాడని నేను అనుకొన్నాను.

అయితే మావాడు మరుక్షణంలో బిక్కముఖం పెట్టి ,, ఎందుకు చెప్పావుబావా అల్లాగా?" అన్నాడు జాలిగా."

,,ఏమిా ? ఏం ? అల్లా చెపితే?" అని అడిగాను నేను, వాడి పిచ్చిభయాన్ని చూచి నవ్వుతూ.

,,ఆ సుబ్బారాయుడికి ఆపరేషన్ చేసింది చౌదరి. నేనుకాదు. ఎందుకల్లా అబద్ధం చెప్పావూ!" అన్నాడు ఎదో కొంప మునిగినట్లు భయపడుతూ.

వీడి అమాయికత్వంచూస్తే నాకు విపరీతమైన నవ్వు వచ్చింది. నేను ఆడిన అబద్ధం ఎక్కడ బైట పడుతుందో అనేగదా వాడిభయం. ,, ఆ

షాహుకారుపోయి కనుక్కోవచ్చాడా ? ఎందు కురా నీకు అంతభయం !" అన్నాను.

అని ఇల్లాగ అన్నా మావాడు సంతోషించి నట్లు కనపడక పోవటంవల్ల "ఏమిటా ? అల్లా చూస్తావు దిగాలపడి, ఇప్పుడొచ్చిన పెద్ద నష్టం ఏముందీ ఆ అబద్ధంవల్ల ?" అన్నాను.

"నాబొంద, చౌదరీ ఆపరేషన్ చేసిన మరు నాడే ఆ సుబ్బరాయుడు చచ్చాడు. వాడిచావుకు నన్ను బాధ్యుడ్ని చేశావు ఎల్లాగ ఇప్పుడు ?" అని మావాడు విసుక్కున్నాడు. నేను తెల్లపోయినాను.

43

4

కవి వేదుల సత్యనారాయణగారితో నాకు పరిచయం సాహితీ సమితి రోజుల్లో అయింది. తెనాలిలో సాహితీ సమితి సభ జరిగినప్పుడు మేము ఇద్దరం మొదటిసారి కలుసుకొన్నట్లు నాకు జ్ఞాపకం.

వేదుల నాకంటే ఒకటి రెండు సంవత్సరాలు చిన్నవాడు. అతని వయస్సు నిర్ధారణ చేయటంలో స్నేహితులు తగాదా పడుతుండేవాళ్లు. అతనికి జాతకంలేదు. పుట్టిన సంవత్సరం వికారో విక్రమో జ్ఞాపకంలేదు. ఏసంవత్సరం అయి ఉంటుంది అని మీమాంస జరిగింది. చివరకు వాళ్లు అతని రూపాన్ని ప్రమాణంగా తీసుకొని వికారి నామ సంవత్సరమే పుట్టి ఉంటాడని నిర్ధారణ చేశారు.

సాహితీ సమితి సభ్యులలో మేమిద్దరమే అంద గాళ్లమని మమ్మల్ని అందరూ హేళన చేస్తూ ఉండేవాళ్లు.

తరువాత నేను రాజమండ్రికి ఎల్. టి. చదవ టానికి వెళ్లాను. అతనూ అప్పుల్లోనే ఉండేవాడు.

ఇన్నిసుపేటలో శ్రీపాదవారి వీధిలో ఒక చిన్న గదిలో ఉంతడిబస. హోటలులో భోజనంచేసి కులాసాగా కాలం గడిపేవాడు. అప్పుడు వేమల బ్రహ్మచారి. ఆరూపాన్నిజూచి, ఎవ్వరూ వివాహం చేసుకోలేదు కామాలునని నేననుకొనేవాడిని, ఒక్కరోజున మాట వరుసగా అన్నాను. ‹‹అన్నగారూ! మీరు వివాహం చేసుకోరాదూ?" అని, ‹‹నన్నెవరు చేసుకుంటారోయ్! చూస్తూ చూస్తూ ఎవ్వతె నన్ను చేసుకోవటానికి ఇష్టపడుతుంది." అన్నాడు శాస్త్రి. ‹‹ నీవు అనుకున్నంత అందవికారివికావు. నీకళ్ళలో అదోకవిధమైన కళా, ఆకర్షణా ఉన్నాయి." అన్నాను నేను.

‹‹లేదయ్యాలేదు. ఎందుకల్లాగ అంటావు. ఇంకా నీమాట చెప్పు. కొంత కాకపోతే కొంత అయినా ముఖంలో కళాకాంతు లున్నాయి. నేను బొత్తిగా అనాకారినోయ్ నరసింహారావ్గూ " అన్నాడు. ‹‹కాదు శాస్త్రీ; నేను ఏమాత్రం ఒప్పుకోను. నీకళ్ళలోఉన్న తేజస్సు చాలు, నీకు కావలసినంత అందాన్ని ఇయ్యటానికి" అనిరెట్టించాను నేను.

ఆపళంగా పెరిగిపోయింది వాగ్వాదం. విషయం ఏమిటీ ఇంతకూ? నీవు అందమైనవాడివని నేనూ,

కాదూ, నీవే అందమైనవాడవని అతనూ, ఇద్దరం కొట్టించుకున్నాము. వాగ్వాదన తీవ్రరూపం దాల్చింది. గొంతుకలు పెద్దవైనవి.

నీ ముఖాన స్ఫోటకం మచ్చలున్నా నీకళ్ళే నీముఖానికంతా అందాన్ని ఇస్తున్నాయని నేనూ, గట్టిగా వాదించాను.

నీవు నల్లగావున్నమాట నిజమే. నీముఖానపొడ ఉండటం బాగుగాలేదు. కాని నీనలుపులో నవనవలున్నాయి. మాంచి వయస్సులో ఉన్నావు కాబట్టి నీ శరీరంలో కండబిగువుఉంది. అందుచేత కళకళలాడుతూ ఉన్నది నీముఖం. నీ ఉంగరాల జుట్టు నీకు అద్భుతమైన అందాన్ని ఇస్తుంది. అనిశాస్త్రి గట్టిగా వాదించాడు.

శాస్త్రి అల్లాగ మాట్లాడుతూనే వీధి అరుగుపైకివచ్చేశాడు. అతనివెంటనే నేనూవెళ్ళాను. ఆతరువాత వీధి అరుగుపైన సాగింది మా పోట్లాట. నాకాచిన్నతనము; అతడా, నాకంటెచిన్నవాడు. తమాషాకే సీరియస్‌గా తగూలాడాము.

మా కేకలు విని చుట్టుపక్కలవాళ్ళు మా చుట్టూచేరారు. మనుష్యులు చేరినకొద్దీ శాస్త్రికి

హుషారు యెక్కువయింది. నిజంగా వళ్లు మండిన వాడిలాగ ఎగిరెగిరిపడుతూ, ఏవో అర్థంలేనట్టీ, సందర్భశుద్ధి లేనట్టి మాటలు అనటం సాగించాడు.

„అల్లా అంటే నేను ఊరుకొనేవాడిని కాదు. పదిమందిచేతా నీకు నోట్లో గడ్డిపెట్టిస్తాను. వెధవ కూతలు కూయటానికి నోరెట్లా వచ్చిందంటా నీకు! చదువుకొన్నందుకు బుద్ధీ, జ్ఞానం, వివేకమూ ఉండాలె” అని తిట్టటం సాగించాడు.

నాకు భయం వేసింది. స్వల్పవిషయంలో నవ్వులాటలకు, మొదలుపెట్టినా, నిజమైన పోట్లాటగా తేలే సూచనలు కనిపిస్తున్నాయి. ఇతరులు వింటే ఏమనుకొంటారో అని నాకు బిడియం వేస్తున్నది. కాని మాశాస్త్రి తీవ్రంగా మాటలు రానిస్తూ ఉత్తరీయం ఝాడిస్తూ, రంకెలువేయడం సాగించాడు.

అక్కడ చేరిన పెద్దమనుష్యులలో ఒకాయన „ఏమిటండీ పోట్లాట?” అని అడిగాడు. ఈమాట ఎవరూ అడగలేదేమాఅని అసలు శాస్త్రి చూస్తున్నాడు ఇందాకటినుంచీ. అడగనే అడిగాడు. ఇంకేముంది! అదే కావలిసింది. అక్కడనుంచే కథరక్తిగట్టే ఘట్టం వచ్చింది.

అక్కడనుంచి ఎత్తుకున్నాడు శాస్త్రి. ఆయన తో అంటాడూ, ఏమిటండీ, మనిషి అయిన తరు వాత వివేకముండాలె! పాతికేళ్ళు నెత్తిమీదికి వచ్చినయ్యి, బి. ఏ. ప్యాసై యల్. టి. చదువుతు న్నాడు పెద్దమనిషి! అనొచ్చినమాటా ఉంటుంది, అనరాని మాటా ఉంటుంది! నోటికివచ్చినట్లు వాగ టమేనా? అని ఈధోరణిలో, అసలువిషయమే మిటో రవ్వంత అయినా తెలియనీయకుండా అనేశాడు.

,,ఊరుకోవయ్యా శాస్త్రి. యేదో తెలిసో తెలియకో అన్నాను నేనూ" అన్నాను. ఏమిటి ఊరుకొనేది. వళ్ళుమండేమాటలని, పదిమంది పెద్దమనుష్యులూ చీవాట్లు వేస్తారని భయపడి ఇప్పుడు తగ్గితేమట్టుకు నేను ఊరుకుంటానా? ఇవ్వాళ ఇద్దైంది. రేపు ఇంకోటవుతుంది. ఏమండీ, నిజము అవునుకాదా?" అని ఆపక్కనున్న పెద్ద మనిషిని అడిగాడు. ఆయనకు తలా తోకా తెలియలేదు. ఏమిటండీ, అసలు విషయమూ అని అంటాడాతడు. ,,ఏమన్నా కానీండి. పెద్దమనిషి అయినవాడు నిజం చెప్పాలా వద్దా ఒక్కమాట చెప్పండి. సత్యవాక్కులోనే

ఉంది అందమంతా. ఎందుకండీ వెధవ అబద్ధాలు ఆడటం ? అబద్ధాలంటే చాలా ప్రమాదం సుమండీ ! ఒక్కొక్కప్పుడు పీకలు తెగిపోతయి'' అని శాస్త్రి ఉపన్యాసం ఇస్తాడే కాని ఒక్క ముక్కయిన అసలు సంగతి బైటకు రానీయడు. ఏమిటండీ అసలు విషయం అని, ఒకరిద్దరు గోల పెడితే, అసలు విషయం ఏముందండీ, వడ్లగింజ లోది బియ్యపుగింజ. అసలు విషయానికి కాదు నేననటం అబద్ధం ఎందుకూ చెప్పటమూ అంటా! అదీ నేననటం, అని పెద్దగా కేకలు వేస్తుంటే శాస్త్రి, ఒక్కరికీ ఈ కొట్లాట ఎందుకో అర్థం కాక నిర్ఘాంతపోయిచూస్తూ నిలబడ్డారు.

ఈ కేకలు విని అప్పటికి చాలామంది గుంపు కూడారు. మనుష్యులు చేరినకొద్దీ మనవాడు మరీ ఉత్సాహంతో, ఊరికే కేకలేస్తూ, ఉత్తరీయం నడుముకు బిగించి, బట్ట పైకి ఎగదీస్తూ, జంజం పైకీ క్రిందికీ లాగుతూ హడావుడి చేయటం సాగించాడు.

ఇంతలోనే ఆ వీధిలో నున్న ముసలమ్మ, ఒకావిడ వచ్చింది. ఆవిడ పాపం, అరవైఏండ్ల వృద్ధు. కాని వంగిపోలేదు: కళ్లూ కాళ్లూ బాగున్నాయి.

అప్పుడప్పుడు ఆవిడ, ఆ గదిలోకి తొంగిచూచి నాయనా కులాసాగా ఉన్నావా అని అడగటమూ, పండగదినాలలో వాళ్లింట్లో చేసికొన్న పిండి వంటలు శాస్త్రికి ఇయ్యటమూ అలవాటు. ఆమె ఆదుర్దాగా గబాగబావచ్చి ,,ఏమిటి నాయనా ఏమిటి సంగతి" అని అడిగింది. ఆవిడను చూసే సరికి శాస్త్రిముఖం చేటంత అయింది. ,,చూడండి అమ్మమ్మగారూ! ఈయనా నేనూ స్నేహంగా ఉన్నాముగదా మరి వెధవ అబద్ధపు కూతలు కూయటం న్యాయమేనా?" అన్నాడు.

,,అబద్ధపుకూతలు ఏమిటి నాయనా," అని నావంక తిరిగి అడిగింది ఆవిడ. నేను ఏదో చెప్పబోతున్నాను. శాస్త్రి మాటకు అడ్డువచ్చి చెప్పనియ్యక ,,ఏదన్నా కానీండి. దొంగకూతలు కూయటం ఎందుకూ అంటా ? ఉన్నది ఉన్నట్లు ముఖాన అనేసెయ్యాలె. ఏమంటారు ?" అన్నాడు.

,,అవును నాయనా" అన్నది ముసలమ్మ.

,,అవునా మరి. ఒక్కొక్క సందర్భంలో, ఒక్కొక్క తగాయిదా పెరిగిందా అంటే పీకలు తెగిపోతయ్యి." అన్నాడు శాస్త్రి మళ్లీ.

నిజం నాయనా నిజం. వెధవ చెప్పుడుమాటల వల్లనేకదూ నాయినా, మా అబ్బాయి కాపురం ఇల్లావచ్చింది అన్నది ఆ ముసలమ్మ.

అవునాఅండీ. వారి ఆ పెద్దమనిషి. చూడండి నానా మాటలూ అన్నాడూ - నోటికివచ్చినట్లు వాగేశాడు. మరి మీరైనా బుద్ధిచెప్పండి అమ్మమ్మగారూ అన్నాడు.

ఏమిటి బాబూ నరసింహారావూ, ఏమిటిఅల్లరి? ఎందుకు వచ్చింది ఇదంతా? అని నన్ను అడిగింది ముసలమ్మగారు. నాకు చాలా సిగ్గువేసింది. నవ్వూ వచ్చింది. అతడు ఇదంతా ఫక్తు అల్లరికోసం చేస్తున్నాడని తెలుసు. క్షమించవోయి శాస్త్రి అన్నాను చివరకు. అతడు మరీఎగిరిపడిఏమిటి క్షమించటం! ఎల్లాగ క్షమించటం? అని ఉరిమిచూశాడు.

ఏమిటి నాయినా అసలు పోట్లాట ఎందుకొచ్చింది నాయినా అని ముసలమ్మగారు అడిగింది.

ఏమైతే ఏమిలెండి. ఇదంతా ఎందుకూ? ఒక్క సంగతి చెప్పండి, అతనివల్ల తప్పుఉంటే అతనిని చీవాట్లువేయండి. నావల్ల తప్పువుంటే నన్నుచీవాట్లువేయండి. అని అంటూ నన్నుదగ్గరకు లాక్కుని నా భుజంమీద చెయ్యివేసి నిలచున్నాడు.

మేము ఇద్దరం కొత్తగా పెండ్లికాబోయే పెండ్లి కూతురూ, పెండ్లికొడుకూ ఉండేపోజులో నుంచు న్నాము. ఇల్లాగ నిలుచుని ఆమెతో అన్నాడూ, చూడండీ, ఒక్కమాట చెప్పండి, ఇదంతా ఎందు కూ? మా ఇద్దరిలో ఎవరుఅందమైనవాళ్ళని మీ అభిప్రాయము ?

గొల్లున నవ్వారు అక్కడివాళ్ళంతా. శాస్త్రి సీరియస్‌గానే, అతనే అందమైనవాడు. అవునా? మరి, నేను అతనికంటే, అందమైనవాడ్ని అంటాడు చూశారా మరి. వెధవ అబద్ధం యెందుకండీ అన్నాడు.

మళ్ళీ గొల్లుమన్నారు అంతా. నిక్షేపరాయు ళ్ళు ఇద్దరూ అందమైనవాళ్ళే అని కొందరన్నారు. ముసలమ్మగారు మట్టుకు-మీకేం నాయనా అంద మైనవాళ్ళు కాక; సరేలేఇక ఊరుకోండి అన్నది. మేము నిజంగా పోట్లాడుకొంటున్నాము అనుకొని.

అంతా నవ్వుతూ ఉంటే మాశాస్త్రి నన్ను చెయ్యిపట్టుకొని లాక్కొని పోయాడు గదిలోకి. కాసేపు విరగబడి నవ్వుకొన్నాము. తరువాత కొంత సేపటికి ఏమిటి శాస్త్రి వట్టి ఫూల్‌వు అయిపోయి

నావుా అన్నాను. “నేనూ నీవూ ఫూల్సు అయి పోవటం కాదు ఇక్కడ తమాషా. ఇరవైమంది వెధవలను, ఫూల్సును చేశామమనము” అన్నాడు శాస్త్రిగర్వంగా.

౨

ఆ రోజుల్లోనే మరోసారి ఇంకో తమాషా జరిగింది. ఒక రోజున నేనూ శాస్త్రి గోదావరిలో స్నానం చేస్తున్నాము. ఎండలు తీవ్రంగా ఉన్న రోజులు. ఆరోజులలో తెల్లవారు ఝామున స్నానం చాలా హాయిగా ఉంది. ఖులాసాగా ఒకరిపై నొకరం నీళ్ళను చల్లుకుంటూ ఆ గోదావరిలో చిన్నతనంగా అల్లరిచేస్తున్నాము. మా ప్రక్కన కోనసీమ శ్రోత్రియ బ్రాహ్మణుడు ఒకాయన స్నానం చేస్తున్నాడు. చెవులకు కుండనాలూ చేతికి సింహలలాటం ఉన్నాయి. శుద్ధఛాందసుడులాగ కనిపించాడు. వేదోమంత్రాలు చదువుకుంటూ అఖండ గోదావరీస్నానం కరిష్యే, అంటూ బుటికిబుటికీ మునుగుతున్నాడు. ఆయనను గమనించక, ఏదో మాట్లాడుకొంటూ నీళ్ళు చిందకొటుతూ స్నానం చేస్తున్నాము మేమూ, ఆయనకు సమీపంలోనే.

చిందగొట్టిన నీళ్లు ఆయనకు దగ్గరగా పడ్డయి. ఆయన చురచురా చూశాడు. శాస్త్రికళ్లు మాచెడ్డకళ్లు. బ్రాహ్మణుడు ఏమనుకుంటూ ఉన్నాడో ఇట్టే గ్రహించి, నాకు కన్నుగీటి— ,, ఏందిరా, ఇయ్యాల ఎంకడు కూలికెల్లాడంటా" అని ఏదో ప్రసంగం ఆరంభించాడు. ,,అరే సత్యం, నీపెళ్లాం ఉతకలాడిందని కబురెట్టారంట్రా మీఅత్తోరు" అని నేసన్నాను. ఇల్లాగ సంభాషణ సాగిస్తూ మధ్యమధ్య ముతకమాటలు వాడేశాము.

ఆ బ్రాహ్మణుడు మావంక చురచురా చూచి, ఎవరాౖమీరు అన్నాడు. శాస్త్రి మొదలుపెట్టిన నాటకం అంతా ఆమాట ఆయనచేత అనిపిద్దామనే. ,,బాబూ మేము మాలోళ్ల కుర్రాళ్లమండీ" అన్నాడుశాస్త్రి. శాస్త్రిమాటలు నమ్మటానికి అంతా అనుకూలమే. నల్లటిరూపు మాది. దీనికి తోడు అతని ముఖాన స్ఫోటకం మచ్చలూ నా ముఖాన నల్లటిపొడ. పైపెచ్చు మేము అరగంట నుంచీ నీళ్లలో ఉండటం మూలాన ముఖాలు పెంకులైపోయినాయి. దేహాలు కుమిలిపోయిన వంకాయలులాగున్నాయి. ఇంకా దీనికితోడ్పా, మాజంజాలు బొడ్లోనే ఉన్నాయో, అసలు లేరో

జన లేనేలేవో చెప్పలేను. యజ్ఞోపవీతం మా విషయంలో వైకల్పికము. ఉండనూ వచ్చు లేకనూ పోవచ్చు. మొత్తంమీద ఆరోజువ మా మెడలో ఏవిధమైన నూలుపోగులూ లేవు. ఇంకా ఏం కావాలె. ఈరూపాలనూ ఈవిగ్రహాలనూ చూస్తూ ఈమతకమాటలు వింటూ మమ్ములను మాలవాళ్లని నమ్మకపోవటం ఎల్లా సంభవిస్తుందీ? అసలు నిజం ఏమిటంటే మమ్ములను పట్టి అప్పుడే మాలవాళ్లు అనుకోంటానికి తగిన అవకాశంఉంది. మరి ఈస్థితిలో చెప్పేదేమిటి ? ఆబ్రాహ్మణుడు నమ్మాడు. నమ్మి, నిప్పులు తొక్కిన కోతిలాగ చిందులు తొక్కుతూ ఓరి వెధవాయల్లారా, బ్రాహ్మణులు స్నానంచేసే రేవుకు వచ్చేసేరేరా? పైగా నీళ్లు చిందగొట్టి మానెత్తిని పోస్తున్నారు మీకేం పోయేకాలం. మాలమాదిగలకు ఎంత పొగరు వచ్చింది ? అని ఇల్లాగ ఎత్తుకొని తిట్టేశాడు. మాశాస్త్రి "గాంధిగారు ఏంచెప్పారుండీ, శాస్త్రులయ్యగారూ" అన్నాడు. "ఏడ్చావులే గాంధీని— నీవూనూ" అని కసిరికొట్టి మమ్ముల్ని పొమ్మని ఒకటేతీరాన తిట్టేస్తున్నాడు. శాస్త్రి వుల్లి నీవేం వేదం చదువుకొన్నావయ్యా అన్నాడు. నీకెందుకోయి వెధవాయ్ నేనేం

చదువుకోంటే నీకేం? ఈమాలనీళ్ళ ఎల్లాగ స్నానం చేసేది పొండరా — ఇంకో రేవుకూ, అని తన్నుకున్నాడు ఆ బ్రాహ్మణుడు. మాశాస్త్రి నవ్వలేదు. నేనూ నవ్వలేదు. ఆయనచేత తిట్లు తినటం చాలా సరదా అనిపించిది. నేనే చివరకు ఎల్లుదాం రారా సత్యం. ఏంటే ఈబాపనగోల అని అన్నాను. ఇక ఆ బ్రాహ్మణుడు చిందులు తొక్కేస్తున్నాడు. నానామాటలు అనేస్తున్నాడు. మధ్య మధ్య శాస్త్రి ఒక సమిధ వేసేవాడు. ఆతడు రేగిపోయేవాడు. ఇల్లాగ కాసేపు ఆడించేసరికి, ఆబ్రాహ్మణుడు, పిల్లనెరో మొండి వెధవ లనుకొని, చెంబు తీసుకొని తానే ఇంకో రేవుకు వెళ్ళిపోవటానికి సిద్ధమైనాడు. ఆస్థితిలో మాశాస్త్రి ఆ బ్రాహ్మణుణ్ణి పిలిచి ఆయనతో శిష్టాచార సంపన్నులైన వైదిక కుటుంబాలలో మాట్లాడుకునే భాషలో ఒక్కవాదన ప్రారంభించాడు. ఆభాందసుడు ఈ మార్పు జూచి నివ్వెరపోయి నిలబడ్డాడు. అక్కడనుంచి శాస్త్రి ఏవో శ్లోకాలు ఎత్తుకొని చదివేశాడు. వేదంలోనుంచి ఒకపన్నా ఏకరువు పెటాడు. సంస్కృత భాషలో ఏమిటో అనేశాడు. అయితే శాస్త్రి ఏమంటున్నాడో నాకు ఒక్కముక్క అయినా

తెలియలేదు. ఆబ్రాహ్మణుడు మట్టుకు కదల కుండా తెరచాప కొయ్యలాగ నిలబడిపోయినాడు. నిండు గోదావరిలో, శాస్త్రి కురిపించిన సంస్కృతం అంతా ఆయనకైనా అర్థం అయిందని నాకు నమ్మకంలేదు. చివరకు ఆబ్రాహ్మణుడు 'నాయనా పండితుడివి. ఇల్లాంటివేషాలు తగవుసుమా' అని చెప్పి స్నానం పూర్తిచేసికొని వెళ్లిపోయినాడు. పాపం ఆ బ్రాహ్మణ్ణి అల్లాగ ఆడించావు ఎందుకోయ్ అంటే ఈ కోనసీమ బ్రాహ్మలకు ఎంత గర్వం అనుకొన్నావు? అన్నాడు శాస్త్రి.

3

మా వేదులా నేనూ ఒకరోజున మాట్లాడుకొంటూ వీధివెంట వస్తున్నాము. శూద్రస్త్రీ ఒకర్తె మాకెదురువస్తుంది. స్థూలకాయ. ఏనుగ గున్నలాగ నడుస్తున్నది. వయసులోకూడా ఉండటంవల్ల లావుగావున్నా ఆమె అంత అసహ్యంగాలేదు. బిగువైన కండరాల మధ్యనుంచి వయసుతనం పొంగిపోతున్నది. గుడ్స్ ఇంజనులాగ వస్తున్నది. నేనూ చూస్తున్నాను ఆ వింతమనిషిని. శాస్త్రీ చూస్తూన్నాడు. కాని శాస్త్రిబుద్ధికితోచిన ఆలోచన నాకు తోచలేదు. అతడు కవీ ఎల్లాగయినా. !

ఆవిడ దగ్గరకు వచ్చిందాకా శాస్త్రినన్ను మోచేత్తో పొడిచి పొడిచి, చూడు చూడు అంటూ చంపాడు. ఆమె దగ్గరలోకి వచ్చేసరికి శాస్త్రి బెదురుచూపులు చూస్తూ భయపడుతున్నట్లు నటించాడు. కాని నిజానికి ఆ మనిషి భయంకరంగా లేదు. కొంచెం అందంగాకూడా ఉంది. శాస్త్రోక్తా జీవిత మాధుర్యాన్ని గోడ అవతల కూడా చవి చూచిన మనిషిలా కనిపిస్తున్నది. మావాడు యెందుకు భయపడాలె? ఇంక ఆమె నాలుగు అయిదు గజాల దూరంలో ఉంది.

శాస్త్రినన్ను మెల్లగా ఆమె వచ్చేదారిలోకి నెట్టాడు. ఆమె గనక తప్పుకోకుండా సరాసరీని వచ్చేసిందో నా మీద పడాలిసిందే. అటువంటి స్థితిలో నన్ను పెట్టాడు శాస్త్రి.

ఆమెకూడా చాలా గడుసుమనిషి అయివుంటుంది. తప్పుకోలేదు. సరాసరీని వచ్చేస్తున్నది. ఇంక రెండు అడుగుల దూరంలో ఉంది-ఇంకో అడుగు వేయటమే జరిగింది అనండి-ఢామ్-తలకింద్లు కావటం-ఇవి జరగాలిసిన విషయాలు.

ఆమెగారు అడుగుదూరంలో వుండగానే శాస్త్రి నాచెయ్యిపట్టుకొని తొక్కవ లాగేశాడువక్కకు.

లాగుతూ పైగా, అంటాడు: డాష్ అయితే చచ్చే వాడివి అని. ఈమాటలు పెద్దగానే అన్నాడు. ఆవిడ విన్నది ఈ మాటలు. ఏమిటి అబ్బాయి అంటా వ్రూ? అన్నది. ,,నిన్నేమన్నా నమ్మా, వచ్చేమ నిషి తగిలితే చస్తావు ప్రక్కకు తొలగమని మా వాడితో చెప్పుతున్నాను. నిన్నేమయినాఅన్నానా అని వక చిన్న తగూ ప్రారంభించాడు ఆమెతో. ఆ మనిషికూడా యేదోకేక వేసింది. మొత్తము మీాద వలుగురూ చేరందిమావాడు అస్థలాన్ని వదలలేదు. ఇల్లాంటి కుక్క జట్టీలు తేవటం అంటే శాస్త్రికి ఆరోజులలో మహా సరదా.

౪

మా వేదులను గురించి ఇంకొక్క విషయం మాత్రం వ్రాస్తాను. ఒకరోజున నేను శాస్త్రి గదికి వెళ్లాను. శాస్త్రి ఒంటరిగా కూర్చుని ఎందుకో తీవ్రంగా ప్రార్థన చేస్తున్నాడు. నేను వెళ్ళినా మాట్లాడలేదు. కళ్ళుకూడా తెరవ లేదు. అతని ప్రార్థన పూర్తి అయ్యేపర్యంతరం నేను అలా గే కూర్చున్నాను. పది నిమిషాలైనతరువాత కళ్ళు నులుపుకుంటూ సమాధిలోనుంచి లేచాడు. శాస్త్రి!

ఏమిటయ్యా! అంత తీవ్రంగా ప్రార్థన చేస్తున్నావూ? అని అడిగాను.

శాస్త్రి సాధారణంగా నవ్వుతూ మాట్లాడే వాడు. కాని ఆ సమయంలో ఆయన శీరియస్‌గా ఇట్లా అన్నాడు. వరసింహరావూ! నేను ఈవిశాల ప్రపంచంలో ఏకాకిని. ఇల్లు వాకిలీ లేదు. ఏగృహ స్తుపంచనో ఇల్లాపడి ఉంటాను. భార్యలేదు. బిడ్డలు లేరు. ప్రపంచంతో నాకే విధమైన సంబంధంలేదు. కాని నాకొక్క కోరిక ఉంది. దాని ఫలసిద్ధికై ప్రార్థన చేస్తున్నాను అన్నాడు.

పెండ్లి అయ్యేట్టు చెయ్యమనా!

కాదు.

ఏ లాటరీలోనైనా డబ్బువచ్చేటట్లు చేయమనా?

కాదు.

మరేమిటి శాస్త్రి నీకోరికా? అని గట్టిగా అడిగాను. మనం కోరితేమట్టుకు భగవంతుడు ఐశ్వర్యము చటుక్కున ఇచ్చేస్తాడా! కోరుకున్నంత మాత్రాన్న దేవుడు ఒకలక్ష రూపాయలు ఇచ్చేటట్లు అయితే అంతా కోరుకుంటారు. అటువంటి గొంతెమ్మ కోరికలు నాకేమీలేవు. తెలిసిందా? పూర్వ

జన్మ సుకృతాన్నిబట్టి వస్తుంది. ఈ జన్మలో ఏదైనా' అని వేదాంత ఫక్కీలో మొదలు పెట్టాడు.

నేనన్నాను— ఈ వేదాంతం కట్టిపెట్టి అసలు విషయం ఏమిటో చెప్పు. ఇప్పుడు నీకు కలిగిన బాధ ఏమిటి? అనీ.

"ఇదంతా ఎందుకు నా ప్రార్థనవినవోయ్" అని అంటూ మల్లీకూర్చుని కృష్ణవిగ్రహానికి నమస్కరిస్తూ ఇల్లాగ అన్నాడు.

"ఓభగవంతుడా, హేదీనబంధూ, దయాసింధూ, తండ్రీ నాకు ధనధాన్యాదులువద్దు, దారాపుత్రాదులూ వద్దు, ఇల్లువద్దు, వాకిలివద్దు, కవితాశక్తి వద్దూ గడ్డలూవద్దు. ఏమీవద్దు. మహాప్రభూ! నాకు ఒక్కటే కోరికఉంది తండ్రీ, ఆ ఒక్కకోరి కనూ మన్నించు మహాప్రభూ" అని అక్కడఆగాడు.

ఒక్కక్షణంఆగి మల్లీ క్రైస్తవులు ప్రార్థనచేసే ఫక్కీలో-"దీనబంధూ, ఓ ఆకాశమందున్న తండ్రీ నాకు ఏరోజు విరోచనం...ఆ...రోజున...అగు లాగున...వరము... ప్రసాదింపుము...తండ్రీ... పరలోకమందున్న ...నీరాజ్యము... ఇక్కడ... ఉండుగాక...ఆమెన్..." అనిపూర్తిచేసి కళ్ళు తెరిచాడు.

శాస్త్రి ఆరోజులలో మలబద్ధకంతో బాధప డుతూ ఉండేవాడు. ఎవరైనా స్నేహితుడు కనప డితే కుశలప్రశ్న అడిగేతీరు ఏంబ్రదర్ రోజూసుఖ విరోచనం అవుతుందా అని. దాని తరువాత అత నికి వివాహమూ అయిందీ అబాధాపోయింది. ఇప్పుడు సంతానవంతుడై ఖులాసాగా ఉన్నాడు.

*

శాస్త్రి చిన్నతనంలో ఇంత అల్లరివాడు. కష్టా లుపడుతున్నా, దారిద్ర్యంలో కుమిలిపోతున్నా పైకి మాత్రం సంతోషంగా ఉత్సాహంగా అల్లరిగా ఉండేవాడు.

ఒకరోజున అడిగాను నేను ఏమి శాస్త్రీ-ఏడుపు కవిత్వం వ్రాస్తావు, ఏవో చెప్పలేని బాధలు నా హృదయాన్ని రాచి రంపాన పెడుతున్నాయి అం టావూ— కాని పైకి ఇంత సంతోషంగా ఉంటావు ఏమిటిదీ అని.

అతను ఒకపద్యం చెప్పాడు జవాబుగా. పద్యం పద్యంగా జ్ఞాపకంలేదు. కాని అందులో భావరి ఏమిటంటే:—

సముద్రాన్నిచూచి, అది పొంగిపోతూ సంతోషిస్తున్నదని, అనుకుంటాము. కాని ఆ అబ్ధిగర్భోజ్జ్వల ద్బడబాగ్ని శిఖల నెవరు చూడగలరు సఖుడా! అని. ఆక్షణంలో నేననుకున్నాను. ఈతని జీవితానికి కవిత్వానికి సమన్వయం ఇప్పుడు కుదిరింది అని.

63

5

గుంటూరులో నేను ఇంటరుమీడియట్ క్లాసులో విద్యార్థిగనున్న రోజులలో, అరండల్ పేటలో నా నివాసం. నేనున్న యింటికి రెండిళ్ళకు అవతల శ్రీ శివశంకర శాస్త్రిగారి కాపురం.

ఒకరోజున నేను ఒకస్నేహితుడితో గలసి వీధి వెంటనడుస్తూ కన్యాశుల్కాన్ని గురించి చర్చిస్తున్నాను. అతడు ఆపుస్తకం వట్టి పనికిమాలినదని వాదిస్తున్నాడు. అందులో వాడిన భాషవిషయమైయే ముఖ్యంగా అతని తగాదా. అప్పటికి ఆ భాషలో రచనలు ఆట్టేబయలుదేర లేదు. అందుకని భాషావిషయిక చర్చలు తీవ్రింగా జరుగుతుండేవి. మేము కుర్రవాళ్లమైనా, మాకు తోచిన రీతిని, వాడుకభాషయొక్క మంచిచెడ్డలను గూర్చి తీవ్రింగానే చర్చిస్తున్నాము.

అయితే నా స్నేహితుడు భాషవిషయంలో నాకంటె బాగా తెలిసినవాడు. ఆయన సవాళ్లకు నేను సమాధానం చెప్పలేక పోతున్నాను. ఆ సమయానికే వెనుకనుంచి వస్తున్న శివశంకరశాస్త్రి

గారు మమ్ములను కలసికొని. నా వాదాన్ని అందు కొని నిలబెట్టాడు. నాకుఅఖండమయిన జయం కలి గింది అనిపించింది. ఆయనయందు నాకు అపరిమిత మయిన భక్తి కుదిరింది. ఆయన వాదించిన విధా నాన్నిచూస్తే ఆయన ఎంతో తెలిసినవాడని, బాగా చదువుకొన్నవాడని బోధపడ్డది. అంతకుపూర్వం ఆయనను నేను రోజూచూస్తూనేవున్నాను. కాని ఎప్పుడూ మాట్లాడించి ఎరుగను. ఆరోజుననే నేను ఆయనతో మాటలాడాను.

నాయందు ఆయనకు ఎందుచేతో అభిమానం కలిగింది. నా అంతటనేను ఆయన స్నేహానికై ప్ర యత్నించే అంతటి సాహసం నాకులేదు. కాని ఆయనే నా గదికి అప్పుడప్పుడువచ్చి మాటలాడు తుండేవారు. మొదటి రోజులలో ఆయన ఏమైనా చెపుతూవుంటే నేను భయంగా వింటూవుండేవాణ్ణి ఎదిగా మాటలాడటానికి ధైర్యం ఉండేదికాదు. క్రమంగా ఆయన చనువిచ్చి మాటలాడి. నా భిడి యాన్ని పోగొట్టాడు. నేనుఆయనకు ఓ విధంగా శిష్యుణ్ణి అయినాను. నాచేత ఆయన ఎన్నోపుస్త కాలు చదివించారు. నాకు వాఙ్మయమునందు అభిరుచికల్పించింది ఆయనే. అతఃపూర్వం నేను

పఠనీయగ్రంథాలు తప్ప ఇతరములయినవి ముట్టు కొనేవాడినికాదు. ఆయన సాంగత్యంవల్ల అంగ్ల సాహిత్యంతో కొంత పరిచయం కలుగజేసుకొన్నాను. కాని పఠనీయ గ్రంథాలు చదవటం మానేశాను. అందువల్ల ఆ సంవత్సరం తప్పాను. కాని నా కున్న విద్యాసంపత్తి చాలామంది కుర్ర వాళ్లకులేదని నేను అనుకొని గర్వపడుతూ ఉండేవాణ్ణి.

శాస్త్రిగారు తియ్యనిమాటలు మాట్లాడటంలో నేర్పరి. నాకప్పటికి చిన్నతనం. సృష్టిఅంతా విచిత్రంగాఉండి, అప్పుడప్పుడే ఆవైచిత్ర్యాన్ని చూస్తున్న నాకు శాస్త్రిగారి సంభాషణ క్రొత్త క్రొత్త వింత విషయాలను బహిర్గతంచేసి, ముగ్ధుణ్ణిచేస్తుండేది. గటీ, నీచే మొదలైన గ్రంథకర్తల రచనలలోనుంచి కొన్ని కొన్ని వాక్యాలు ఆయన నాకు వినిపిస్తూఉంటే అవినేను వ్రాసుకొని, క్లాసులో కుర్రవాళ్లతో సంభాషించే సందర్భంలో వాడితే, వాళ్ళు తెల్లపోయి నావంక చూస్తుండేవాళ్లు.

ఆరోజులలోనే ఆయన సాహితీ పత్రికను ప్రచురించారు. సాహితీ ప్రథమసంచికకే నన్నేదైనా

వ్రాయమన్నారు. అప్పట్లో తెలుగులో ఏమీ వ్రాయటం అలవాటులేదు నాకు. ఇంగ్లీషులోనే స్వతంత్రమైన వ్యాసాలు, చిన్నచిన్న పద్యాలు వ్రాస్తుండేవాణ్ణి. అయినా ఆయన ప్రోత్సాహం వల్ల ఉఫ్ అనే స్కెచ్ వ్రాశాను. దానిని ఆయన స్వీకరించి, సాహితిలో అచ్చువేసి, ఆపత్రికనాకు చూపారు. నా పేరు అచ్చులోచూచి నేను పొందిన సంతోషం ఇంతా అంతా కాదు. నెలరోజులు ఆ పత్రిక చేత్తో పట్టుకొని తిరిగి ఎంతమందికో చూపించి సంతోషించాను.

కొన్ని రోజులు గడిచిన తరువాత ఆయన రోజూనన్ను సాయింత్రం కాఫీహోటలుకు తీసుకొనిపోయేవారు. నాయందు ఆయనకు అంత అభిమానం ఎందుకు కలిగిందో నేను ఇప్పటికీ ఊహించలేను. రోజూ టీ మాత్రం పుచ్చుకొనేవాళ్లం. ఆయనే డబ్బు ఇచ్చేవాడు.

నాదగ్గర డబ్బుఉండేదీకాదు. ఉన్నా ఆయన ఇవ్వనిచ్చేవాడూ కాదు. "ఏమండీ శాస్త్రిగారూ ఇల్లాగమీరు కాఫీహోటల్ బిల్లుఇస్తే, నేనుమీకెంతో ఋణపడిపోతాను—కొంత-కాకపోతేకొంత అయిన నన్ను ఇచ్చుకోనీయండీ" అంటే ఆయన

—ఇప్పుడు మీరు విద్యార్థిగాఉన్నారు. డబ్బు మీరు ఖర్చుపెట్టటం నేను అంగీకరించను. మీరు పెద్దవాళ్లై సంపాదిస్తారు. అప్పుడు కావలిస్తే నాకు మళ్లామీరు ఇవ్వవొచ్చులెండి అని పుత్రవాత్సల్యం తో అనేవారు. స్నేహితులవిషయంలో అంతద యచూపటం, ఆయిన ఒక్కవిషయంలోనే చూశాను నాజీవితంలో. ఆమాట ఎప్పుడూ నేను మరిచిపోలేదు.

సంపాదించేరోజులు వచ్చనవి. బాధ్యతలుఎక్కువ అయినయి. శాస్త్రిగారు నన్ను ఎప్పుడూడబ్బు కావాలి అని అడగలేదు. కాని ఒకమారు కామాలు ఒకరూపాయి ఇమ్మని అడిగారు. నావద్ద లేకపో లేదు. కాని ఇవ్వటానికి బుద్ధిపుట్టలేదు. లేవనో ఏదో సమాధానం చెప్పాను. దానితరువాత నా దుర్మార్గం నాకు తెలిసొచ్చింది.ఏడ్పుకూడావచ్చింది. కాని మళ్లీ ఆవిషయం మర్చి పోగలిగాను. ఒకమారు మాటవరుసగా ఆయన చెప్పారు. ‚‚స్నేహితులకోసం కొన్ని వందల రూపాయలు వ్యయము చేశాను రావుజీ”అని. అందురూ నావలెనే కృతఘ్నతతో ప్రవర్తించారో లేదో నాకు తెలియదు.

సాయింత్రం టీ కే కాక సెలవదినాలలో, పొద్దుటిపూట కాఫీకికూడ ఆయనతోనే వెళ్ళటం సాగించాను నేను. నేను ఆరోజులో కాఫీతాగేవాణ్ణి కాదు. ఏమైనాతిని కాసిని మంచినీళ్ళతో సంతోషించేవాడిని. ఒకరోజున ఆయననన్ను కాఫీతాగ మన్నారు. అలవాటులేదండీ. అన్నాను. "కాఫీ తాగంది కవివికాలేవు రావుజీ" అన్నారు. కవిని కావాలనే నాఆశయం. అందుకని మళ్ళీ మాట్లాడక ఊరుకొన్నాను. వెంటనే ఆయనకాఫీతెప్పించి నాముందు పెట్టించారు. నేను కొద్దిగా పుచ్చుకొని చేదుగా ఉందండీ, నాకు వద్దుస్వామీ, కవినికాక పోతేమానెలెండి, మీ సాంగత్య మహాత్మ్యంవల్ల వచన రచయితనైనా కాలేకపోతానా అన్నాను. శాస్త్రిగారు నవ్వుతూ, ,,తప్పదు. మందులాగనా పుచ్చుకోండి, ఎంచేతాఅంటే కాఫీతాగకపోతే కలం పట్టుకునేందుకు అర్హతలేదు రావుజీ" అన్నారు. ఆరోజుకు కళ్ళుమూసుకుని గుటుక్కున మింగాననుకోండి. దాని తరువాత బాగా అలవాట యింది. ఇప్పటికీ ఆ అలవాటు నన్నువదలలేదు. వారన్నటులు కాఫీకి-కథలువ్రాసేశక్తికీ ఏదోసంబంధం ఉన్నటులే తోస్తుంది నామట్టుకున్నాకు.

ఒకమారు నేను శాస్త్రిగారిని అనుష్టుప్ అంటే ఏమిటండీ అని అడిగాను. ఏ సందర్భంలోనో, అది ఏమిటో తెలుసుకోవలసి వచ్చింది. అది వేదంలో ఛందోబద్ధమైన ఒకరచన అనిచెప్పారు. దాని నడక ఎల్లావుందో నాకు చూపాలన్నాను.

ఒక కాని- ఒకేకాని
రెండు కానులు- అర్ధణా
మూడు కానులు- ముక్కానీ
నాల్గు కానులు- ఒక అణా

అని అనుష్టుప్ నడకలో చదివి ఇల్లాగ ఉంటుందిఅన్నారు. ఆయన పరిహాసానికి అన్నారు. కాని తరువాత కొందరు పవకవులు ఆ నడకనుతీసుకొని రచనలు సాగించారు.

ఆయన వాడిన చలోక్తులు, చాలా వాడుకలోకి పాకిపోయినాయి. మనిషి కోరదగినవి కాఫీ, కాంతా కాంచనాలని ఆయనేకల్పించారు.

ఒకమారు ఏదోమాట్లాడుతూ విశంతువుల కేశఖండన స్మార్తుల విషయంలో నిత్యమనీ, వైష్ణవుల విషయంలో నిషేధమనీ, మధ్వాల విషయంలో వైకల్పికం అనీ ఆయన, ఆ ఆచారాన్ని, వ్యాకరణ పరిభాషల్లో నిర్వచించారు.

మధురమైన వాక్కు ఎవరిదీఅంటే శివశంకర శాస్త్రిగారిదే, అనిచెప్పాలె. కోపంవచ్చినా ప

ష వాక్కు ఆయననోటరాదు. హృదయేశ్వరిలో —పరుషాలు లేవనే అంటారు.

నేనూ ఆయనప్రోత్సాహంవల్లనే కథలు వ్రాశాను. మొదటి కథ ఆయనచెప్పి వ్రాయించారు. నావంటివాళ్ళను ఎందరినో ఆయన సృష్టించారు. తిరుపతి వెంకట శాస్త్రిగారి శిష్యులమని చెప్పుకొని గర్వపడతారుగాని, శివశంకర శాస్త్రిగారి శిష్యులమని చెప్పుకోరుమరి. కాని అపూర్వపు అర్థంలో కాకపోయినా, ఆయన శిష్యులమని చెప్ప తగినవారు అధునిక రచయితలలో చాలామంది ఉన్నారని నాకు తెలుసు. మాలో ఎంతోమంది భావగమనము, ఆయన చూపుడు వ్రేలును అనుసరిస్తున్నది.

మనిషిలో ఏమాత్రం పనికివచ్చేపదార్థంఉన్నా ఊరికే పోనిచ్చేవారు కారు శాస్త్రిగారు. ఎందరినో కవులను, కథకులను, తయారుచేశారు. క్రూరరుధిరోద్గారి అయనకొంప కూల్చింది. బహుధాన్య నాకొంపతీసింది. ఇద్దరం జీవితంలో చెడిపోయినాము. గురు శిష్యులమైనందుకు ఇద్దరం కష్టాలు అనుభవిస్తూ ఎదురు చూడతగిన సుఖము లేకపోయినా ఎండిన మానుల్లాగ జీవిస్తున్నాము.

 మనసు ఫౌండేషన్ పుస్తకాల పరిశీలనాపట్టిక

పుస్తకం సంఖ్య	TPLA115B148
పుస్తకం పేరు	మేరీ కహానీ
తారీఖు	26/10/24
ముందు అట్ట	NO
వెనుక అట్ట	NO
మొత్తం పేజీలు	77
పెద్ద సైజు పేజీలు	[illegible]
ఖాళీ పేజీలు	NO
లేని పేజీలు	[illegible]
తయారు చేసినవది	Kasimbi
పేజీలు విడదీసినవది	kasimbi
స్కాన్ చేసినవది	Hema
పరీక్ష చేసినవది	RAMYA
పేజీలు సరిచూసినవది	
బైండింగు చేసినవది	
ప్యాకింగు చేసినవది	
పరిస్థితి	Good